

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Δεύτερος

Συνδρομή Έτησια: Έν. Ελλάδι γρ. 10, εν τη αλλοθ. γρ. 20 — Αι συνδρομαὶ ἔρχ. ἀπὸ 1 ἰαν. ἑκαστ. 26 Σεπτεμβρίου 1876
ἑναρ. καὶ εἰς ἑξαμήνου — Τριμ. πρὸς γρ. 30 — Γραφ. τῆς Διοικήσεως: '03. Σταθίου, 6.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΑΥΡΙΚΙΟΝ ΒΑΝΚ

Συντάκτης: ὁδὸς καλ. 593.

Τὰ τραπεζικά γραμμάτια. — Ἡ Τράπεζα.

— Ἡ κυβέρνησις λοιπὸν κάμνει τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια; ἠρώτησεν ὁ Ἰωάννης.

— Καθόλου, ἀπήντησεν ὁ γέρω-Πέτρος· ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα.

— Καὶ τί εἶναι ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα; ἠρώτησαν τὰ παιδία.

— Θὰ προσπαθῶ νὰ σᾶς κάμω νὰ τὸ ἐννοήσετε, εἶπεν ὁ διδάσκαλος. Λάβωμεν ὡς παράδειγμα τὸν ἀρτοποιόν. Μὲ τί κάμνει τὸν ἄρτον;

Τὰ παιδία, ὅλα ὁμοῦ. — Μὲ τὸ ἀλεύρι.

Διδάσκαλος. — Καλά. Καὶ ποῦ εὐρίσκει τὸ ἀλεύρι;

Τὰ παιδία. — Τὸ ἀγοράζει ἀπὸ τὸν μυλωνᾶν.

Διδάσκαλος. — Ἔστω, ἀλλὰ μὴν ἀπαντᾷτε ὅλα ὁμοῦ. Καὶ ποῦ ὁ μυλωνᾶς εὐρίσκει τὸ ἀλεύρι, Φίλιππε;

Φίλιππος. — Ἀλέθει τὸ σιτάρι τὸ ὅποιον ἡγόρασεν ἀπὸ τὸν γεωργόν.

Διδάσκαλος. — Ὁ ἀρτοποιὸς λαμβάνει τὸ ἀλεύρι χάρισμα;

Ἰωάννης. — Τὸ ἀγοράζει.

Διδάσκαλος. — Ἐάν δὲν ἔχη εἰς τὸ ταμεῖόν του χρήματα, πῶς θὰ τὸ πληρώσῃ;

Πέτρος. — Δίδει ἐν γραμματίον.

Διδάσκαλος. — Ὅχι πάντοτε. Πολλάκις ἀρκεῖται νὰ εἰπῇ μόνον εἰς τὸν μυλωνᾶν· δὲν ἔχω χρήματα τώρα, ἀλλ' εἰς ὀλίγας ἡμέρας, ὅταν θὰ πωλήσω τὸν ἄρτον τὸν ὅποιον κατασκευάζω ἀπὸ τὸ ἀλευρόν σου, θὰ σὲ πληρώσω. Ἐάν ὁ μυλωνᾶς ἀρκεσθῇ, ἔχει καλῶς· ἀλλ' ὁ μυλωνᾶς δύναται νὰ ἔχη ἀνάγκην χρημάτων διὰ νὰ ἀγοράσῃ σιτάρι, μάλιστα ἐάν ἡ ποσότης τοῦ πωληθέντος ἀλεύρου εἰς τὸν ἀρτοποιόν ᾖ μεγάλη. Τότε ὁ μυλωνᾶς ζητεῖ γραμματίον, δηλ. ἔγγραφον ὑπόσχεσιν δι' ἧς ὁ ἀρτοποιὸς ὑποχρεοῦται εἰς ὀρισμένην ἡμέραν νὰ πληρώσῃ τὸ συμφωνηθέν ποσόν.

— Τί θὰ κάμῃ ὁ μυλωνᾶς τὸ γραμματίον τοῦτο;

— Δύναται κάλλιστα νὰ ὑπάρῃ εἰς ἕνα γεωργόν καὶ νὰ εἰπῇ· Δός μοι 200 δρ. σιτάρι· ὁ ἀρτοποιὸς, τοῦ ὁποίου ἰδοὺ τὸ γραμματίον, θὰ σᾶς πληρώσῃ.

— Δύναται, Φίλιππε;

— Φίλιππος. — Νομίζω ναί.

Γέρω-Πέτρος. — Ἐάν ὅμως ἔλθῃ εἰς ἐμὲ μὲ τὸ γραμματίον του, θὰ ἰδῶ πρῶτον ποῖος εἶναι ὁ ἀρτοποιὸς ὅστις ὑπόσχεται· δὲν ἐμπιστεύομαι εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ἡπατήθην πολλὰς φορὰς.

Διδάσκαλος. — Δὲν ἀρκεῖ. Δύνασαι νὰ ἰδῇς ὅτι ὁ ἀρτοποιὸς εἶναι ἀξιώχρεος καὶ ὅτι θὰ πληρώσῃ, καὶ ὅμως νὰ ἀρνήθῃ τὸ γραμματίον.

Γέρω-Πέτρος. — Ἀληθῶς, ἐάν ἀμέτως ἔχω ἀνάγκην χρημάτων, τὸ δὲ γραμματίον λήγει ἐν τῷ ἐνός ἢ δύο μηνῶν.

Διδάσκαλος. — Ἰδωμεν, καλέ μου γείτων, ἔσως ὑπάρχει καὶ ἄλλη τις περίπτωσις δυναμένη νὰ ἐμποδίσῃ τὴν παραδοχὴν.

Γέρω-Πέτρος. — Ἀναμφιβόλως, ἐάν τὸ γραμματίον ᾖ 200 δρ. καὶ ἐγὼ ἔχω μόνον 150 δρ. σιτάρι νὰ πωλήσω, τὸ πρᾶγμα δὲν γίνεται.

Διδάσκαλος. — Ἀς ἀνακεφαλαιώσωμεν λοιπὸν τοὺς λόγους μας· τὸ γραμματίον τοῦ ἀρτοποιοῦ δὲν κυκλοφορεῖ (δηλ. ὅλος ὁ κόσμος δὲν τὸ δέχεται) 1^{ον} διότι δὲν γνωρίζουσι τὸ ἀξιώχρεον τοῦ χρεώστου· 2^{ον} διότι εἶναι μικροπρόθεσμον· 3^{ον} διότι τὸ ποσὸν τοῦ γραμματίου δὲν εἶναι ἐπ' αὐτὸν τοῦ ἐμπορεύματος.

Τί κάμνει τότε ὁ μυλωνᾶς; Πηγαίνει εἰς τινὰ τραπεζίτην, δηλ. εἰς ἕνα ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος ἐμπορεύεται τὰ γραμμάτια. Ἐάν ὁ τραπεζίτης (οὕτω λέγεται) ἔχη ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν μυλωνᾶν, ἀγοράζει τὸ γραμματίον του, ἀφαιρὼν μικρὸν ποσὸν διὰ τὸν κόπον ἢ τὸν τόκον τῶν χρημάτων του, ἥτοι τὸ προεξοφλεῖ. Ὁ τραπεζίτης δύναται νὰ περιμένῃ τὴν λήξιν τῆς προθεσμίας. Ἐάν δὲ πρὸ τῆς λήξεως λάβῃ ἀνάγκην, πηγαίνει εἰς τὴν Ἑθνικὴν Τράπεζαν, ἣ ὁποία εἶναι μεγάλος Τραπεζίτης, ἐπιτηροῦμενος ὑπὸ τοῦ Κράτους.

Γέρω-Πέτρος. — Ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα εἶναι ἑταιρία.

Διδάσκαλος. — Ἦθελον νὰ σᾶς τὸ εἰπῶ. Τὰ κεφάλαια τοῦ μεγάλου τοῦτου τραπεζίτου, ἐν ἀποκαλοῦσιν Ἑθνικὴν Τράπεζαν, ἀνήκουσιν εἰς ἀριθμὸν τινὰ προσώπων, συνεταίρων ἢ μετόχων, καὶ αἱ ἐργασίαι διευθύνονται ὑφ' ἐνὸς διοικητοῦ καὶ δύο ὑποδιοικητῶν διοριζομένων ὑπὸ τῆς συνελεύσεως τῶν μετόχων, βοηθουμένων ὑφ' ἐνὸς συμβουλίου ἐκλεγομένου ἐπίσης ὑπὸ τῶν μετόχων.

Ἐνώπιον τοῦ συμβουλίου τούτου ὁ τραπεζίτης φέρει τὸ γραμμάτιον τοῦ ἀρτοποιοῦ. Ἀλλὰ πρὶν προχωρήσω, ἐπιθυμῶ νὰ μάθω ἐὰν ἐνθυμείσθε τὸν δρόμον τὸν ὅποιον τὸ γραμμάτιον τοῦτο διέτρεξε.

Φίλιππος.—Ὁ ἀρτοποιὸς τὸ ἔδωκεν εἰς τὸν μυλωνᾶν, ὁ ὅποιος τὸ ἔδωκεν εἰς τὸν τραπεζίτην.

Διδάσκαλος.—Καλὰ. Ὁ ἀρτοποιὸς ὑπόσχεται τὴν πληρωμὴν, καὶ υπογράφει τὸ γραμμάτιον ὁ μυλωνᾶς ἐγγυᾶται τὴν πληρωμὴν, καὶ υπογράφει (ὅπισθεν, ὀπισθογράφει) ὁ τραπεζίτης προσθέτει τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἐγγύησιν καὶ υπογράφει ἐπίσης, διότι ἡ Τράπεζα θέλει νὰ ἴσῃ βεβαία ὅτι θὰ πληρωθῇ, καὶ τῇ χρειάζονται δύο υπογραφαὶ διὰ νὰ δεχθῇ γραμμάτιον.

Καὶ ἀκόμη δὲν σοὶ δίδει χρήματα· ἀλλ' ἀλλάζει ἀπλῶς τὸ γραμμάτιον τοῦ ἀρτοποιοῦ μὲ τὰ ἰδικά της. Διότι δὲν θὰ ἔχει ἀρκετὰ χρήματα διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ ὅλον τὸν κόσμον, ἂν εἶχε καὶ ἑκατοντάδας ἑκατομύρια! Ὅθεν, τὸ γραμμάτιον αὐτῆς, τὸ τραπεζικὸν γραμμάτιον, εἶναι καλῆτερον τοῦ ἀρτοποιοῦ. Διατί;

Γέρω-Πέτρος.—Εἶναι εὐκόλον.

Διδάσκαλος.—Πρὸς Θεοῦ, μὴν εἰπῇτε τίποτε, διὰ νὰ εὕρουν τὰ παιδιὰ μόνα των τὴν ἀπάντησιν. Ἰδῶμεν, Πέτρε, διατί δὲν λαμβάνουν τὸ γραμμάτιον τοῦ ἀρτοποιοῦ;

Πέτρος.—1^η διότι δὲν εἶναι γνωστὴ ἡ φερεγγυότης αὐτοῦ· 2^η διότι ἡ λήξις τῆς προθεσμίας εἶναι λίαν μακροχρόνιος· 3^η διότι τὸ ποσὸν τοῦ γραμματίου δὲν εἶναι ἴσον τῆς ἀξίας τοῦ ἐμπορεύματος.

Διδάσκαλος.—Τὸ τραπεζικὸν γραμμάτιον εἶναι ὅλως διόλου τούναντιον: 1^η ὅλος ὁ κόσμος γνωρίζει τὴν φερεγγυότητα τῆς Τραπεζῆς· 2^η ἡ πτώσις δὲν εἶναι ἀπομεμακρυσμένη ἀφοῦ ἡ Τράπεζα ἐξαργυρώνει τὰ γραμμάτια της ἅμα τῇ ἐμφανίσει· καὶ ἅμα παρουσιάζει τις εἰς τὸ ταμεῖον ἐξαργυρώνει μὲ μεταλλικὸν τὰ τραπεζικά καὶ τοῦ γραμματία· 3^η διότι τὰ τραπεζικά γραμμάτια εἶναι διαφόρων τιμῶν, ἥτοι 500, 100, 25 καὶ 10 νέων δραχμῶν ἢ φράγκων. Τὰ τραπεζικά γραμμάτια τὰ δέχονται εὐχαρίστως, διότι ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα χαίρει τὸ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα τῆς ἐκδόσεως καὶ κυκλοφορίας των. Εἰς ὁμαλὰς περιστάσεις, ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα ὑποχρεοῦται ν' ἀνταλλάξῃ διὰ μεταλλικοῦ ὅσα γραμμάτια της τῇ παρουσιάζονται· εἰς ἐκτάκτους ὅμως περιστάσεις—ἐπαναστάσεις ἢ πολέμου—ἡ κυβέρνησις περιβάλλει ἐνίοτε τὰ γραμμάτια ταῦτα διὰ τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, τότε δὲ εἶναι πράγματι χάριτι νομίσματα ἢ χαρτονομίσματα καὶ δὲν δύναται ὁ φέρων αὐτὰ νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἐξαργύρωσιν των παρὰ τῆς Τραπεζῆς.

Γέρω-Πέτρος.—Ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία δὲν πρέπει νὰ διαρκῇ πολὺ.

A. ΒΕΡΝΑΤΣΚΗ.

*Ἐστὶν ὁ πῶν.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΚΗΡΙΟΥ

Συνίσταται ἐκ 104 κεφαλαίων.

Τώρα, ὡς ἀφήσωμεν κατὰ μέρος καὶ τὸ βευστόν τοῦτο, καὶ ὡς δοκιμάσωμεν νὰ ἰδῶμεν ποίαν ἐνέργειαν ἡμπορεῖ νὰ ἔχῃ ἡ μηχανὴ ἡμῶν αὕτη ἐπὶ τοῦ νεροῦ. Ἰδοὺ, αὐτὰς τὰς δύο μικρὰς πλάκας θέλω νὰ τὰς κάμω τὰ πέρατα τῶν ἀγωγῶν, ἢ τῶν συρμάτων τῆς μηχανῆς. Τὸ μικρὸν δὲ τοῦτο ἀγγεῖον (Γ) εἶναι οὕτω κατασκευασμέ-

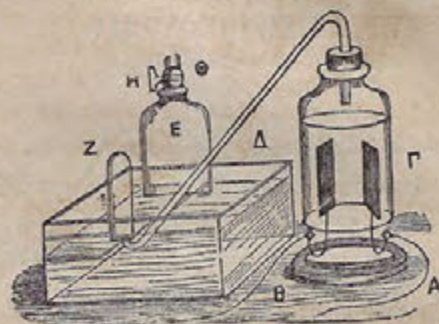

Fig. 32.

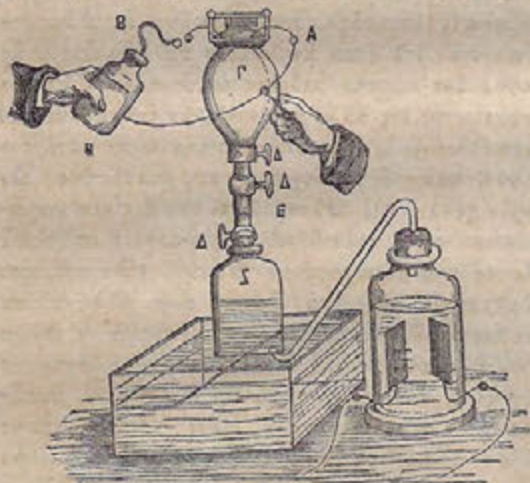
νον ὥστε ἡμπορῇ νὰ τὸ διαλύω εἰς τὰ μέρη του, καὶ νὰ σὰς ἐξηγήσω καλῆτερον πῶς εἶναι συντεθειμένον. Εἰς δύο ποτήρια (Δ καὶ Β) χύνω ὑδράργυρον, ἐγγίζοντα τὰ ἄκρα τῶν συρμάτων εἰς τὴν προσήρμοσιν τὰς πλάκας τῆς πλάτινης. Εἰς τὸ ἀγγεῖον τοῦτο (Γ) χύνω νερόν, καὶ προσθέτω καὶ ὀλίγον δόξιν, (μόνον διὰ νὰ διευκολύνω τὴν ἐνέργειαν.) Εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ ἀγγείου ἐφήρμοσα ἓνα κυρτὸν ὑάλινον σωλῆνα, ὡς εἶχον μεταχειρισθῇ εἰς ἄλλο πείραμα, ἂν ἐνθυμῇσθε, ἓνα μεταλλινόν. Ὑπὲρ τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ σωλῆνος μου ἴσταται ἐντὸς δοχείου περιέχοντος ὕδωρ ψυχρὸν φιάλη (Δ). Οὕτως ἔχει τὸ ἐργαλεῖον. Νὰ ἰδῶμεν τώρα ποῖα θὰ εἶναι ἡ ἐνέργεια ἐπὶ τοῦ ὕδατος τοῦ περιεχομένου. Εἰς προλαβὸν πείραμα, ἀφῆκα τὸ ὕδωρ νὰ διέλθῃ διὰ σωλῆνος πεπυρακτωμένου. Σήμερον εἰς ἐναντίαν θ' ἀφήσω τὸν ηλεκτρισμὸν νὰ διέλθῃ διὰ τοῦ ὕδατος τοῦ ἀγγείου, καὶ ἴσως τὸ ὕδωρ ἀρχίσῃ νὰ βράζῃ. Τότε θὰ ἀναδῶσθαι ἀτμὸν. Ἐπειδὴ δὲ ἡξεύρετε ὅτι ὁ ἀτμὸς πυκνοῦται ὅταν ψυχραίνεται, θὰ σὰς εἶναι εὐκόλον νὰ ἰδῇτε ἂν ἀτμὸς παρήχθῃ, καὶ ἐπομένως ἂν τὸ ὕδωρ ἐβράσῃ. Ἰσως ὅμως ἔχομεν ἄλλο κἀνὲν ἀποτέλεσμα, ὁμοιάζον μόνον τὴν βράσιν. Νὰ ἰδῶμεν. Θέτω τὸ ἐν τῶν ἀγωγῶν συρμάτων εἰς τὸ ἐν μέρος (Α), καὶ τὸ ἄλλο εἰς τὸ ἄλλο μέρος (Β). Ὡς ἐξετάσωμεν ἂν τὸ νερὸν θερμαίνεται. Τοῦλάχιστον φαίνεται ὅτι βράζει ἐντελῶς. Ἀλλὰ βράζει τῷ ὄντι; ἐξάγει ἀτμὸν, ὡς ἔπρεπεν ἐὰν ἐβράζε; Ἀν ἐξάγῃ, τότε ὁ ἀτμὸς οὗτος θὰ πρέπει μετ' ὀλίγον νὰ γεμίσῃ τὴν φιάλην (Ε). Ἀλλὰ πῶς; ἂν τὸ ἐξαγόμενον ἦτον ἀτμὸς, διερχόμενος διὰ τοῦ ψυχροῦ ὕδατος, θὰ ἔπρεπε νὰ εἰσέρχεται πεπυκνωμένος εἰς τὴν φιάλην. Ἀρὰ τὸ εἰσερχόμενον εἰς αὐτὴν πρέ-

πει νὰ εἶναι ἀερίον τι ἀμετάβολον. Μήπως εἶναι υδρογόνον; Ἄς τὸ ἐρωτήσωμεν νὰ μᾶς ἀποκριθῇ μόνον του. Ἄν εἶναι υδρογόνον, πρέπει νὰ φλογίζεται. (Ὁ καθηγητὴς πλησιάζει κηρίον εἰς τὸ περιεχόμενον τῆς φιάλης, καὶ τοῦτο φλογίζεται.)

Σχ. 33.

Ἄ! ἀληθῶς ἐφλογίσθη ὄχι ὅμως καθὼς τὸ υδρογόνον. Τὸ ἴδιον χρῶμα ἔχει ἡ φλόξ του, ἀλλὰ ἤκούσατε ὅτι ἐφλογίσθη μετὰ κρότου μικρᾶς ἐκρήξεως ὅν τὸ υδρογόνον δὲν ἀποτελεῖ. Ἐπειτα τὸ υδρογόνον καίει μόνον εἰς τὸν ἀέρα, ἐν ᾧ τοῦτο θὰ ἰδῆτε ὅτι καίει καὶ χωρὶς ἐπαφῆς μετὰ τοῦ ἀέρος. Ἐδῶ ἔφερα τὸ ἄλλο τοῦτο ὄργανον διὰ νὰ σᾶς ἀποδείξω αὐτὸ τὸ ὁποῖον λέγω. Ἀντὶ

Σχ. 34.

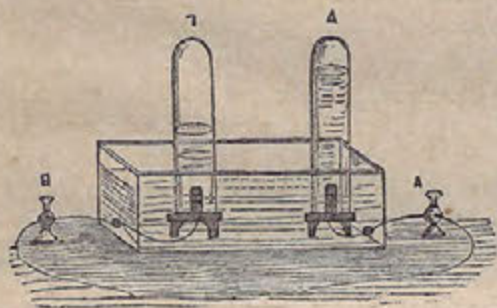
ἀνοικτοῦ ἀγγείου ἔλαβον φιάλην κλειστὴν, καὶ θὰ ἰδῆτε ὅτι τὸ ἀέριον τοῦτο, ὅ,τι δήποτε καὶ ἂν εἶναι, καίει καὶ χωρὶς ἀέρος, καὶ κατὰ τοῦτο διαφέρει ἀπὸ τοῦ κηρίου. Εἰς τὸ ὑάλινον λοιπὸν τοῦτο ἀγγεῖον (Γ) ἐφαρμόζω δύο σύρματα πλατίνης (Α. Β), διὰ νὰ ἡμπορέσω δι' αὐτῶν νὰ μεταδώσω τὸν ἡλεκτρισμόν. Τὸ ἀγγεῖον δὲ τὸ θέτω ὑπεράνω τὸν πνευματικῆς ἀντλίας, μηχανῆς ἥτις χρησιμεύει εἰς τὸ ν' ἀφαιρῇ ὅλον τὸν περιεχόμενον ἀέρα καὶ ἀφ' οὗ οὕτω καταστήσω τὸ ἐμβυθὸν αὐτοῦ ἐντελῶς κενὸν ἀέρος, καὶ τὸ κλείσω κάτωθεν ἐντελῶς διὰ στρόφιγγος ἢ βίδας, τὸ μεταφέρω, καὶ

τὸ βιδῶ ὑπεράνω τῆς φιάλης (δρ. Σχ. 34) ἥτις ἀνοικτὴ κάτωθεν, ἵσταται ἐντὸς ὕδατος, καὶ περιέχει τὸ ἐξεταζόμενον ἀέριον, τὸ παραχθέν διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἡλεκτρισμοῦ, ἢ τῆς βολταϊκῆς στήλης ἐπὶ τοῦ ὕδατος, ἢ ὁρθότερον τοῦ ἀερίου τοῦτου εἰς τὸ ὕδωρ μετασχηματίσθη διότι δὲν μετεξέρυσσάμεν μόνον τὴν σύνθεσιν τοῦ ὕδατος, ἀλλὰ μετεβάλομεν αὐτὸ ἀληθῶς εἰς οὐσίαν ἀερίωδη, καὶ ἔχομεν ἐδῶ ὅλον τὸ βρευστὸν ὅσον τὸ πείραμα ἡμῶν ἀπεσύνθεσε. Ἀσφαλίζω λοιπὸν διὰ στρόφιγγος, στερεῶς δηλαδὴ βιδῶν, ὡς εἶπα, τὸ κενὸν μου ἀγγεῖον (Γ. Δ) ὑπεράνω τῆς φιάλης τοῦ ἀερίου (Ε), ἀνοίγω τοὺς στρόφιγγας (Δ Δ), οἷτινες χωρίζουσι τὰ δύο ἀγγεῖα, καὶ θὰ ἰδῆτε ὅτι τὸ ὑπὸ τὴν φιάλην ὕδωρ ὑψοῦται εἰς αὐτὴν (Ζ), ὑπερδηλοῦ ὅτι τὸ ἀέριον ἀνέβη εἰς τὸ ὑπὲρ αὐτὸ κενὸν ἀγγεῖον. Τώρα κλείω τοὺς στρόφιγγας, ἀφ' οὗ εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸ ὅσον ἀέριον δύναται νὰ περιλάβῃ, ὡς μᾶς ἀποδεικνύει τὸ νερὸν, παύσαν νὰ ὑψώνηται, καὶ ἐπομένως δύναται νὰ προκύβῃ κίνδυνος ἴσως ἐκρήξεως ἂν βιάσω περισσώτερον νὰ εἰσελθῇ. Τὸ μικρὸν τοῦτο φιάλιον (Η) ὃ λαμβάνω εἰς τὴν χεῖρά μου, ὀνομάζεται φιάλιον τοῦ Λέϋδ (Leyde), καὶ εἶναι μικρὰ μηχανὴ ἐκπέμπουσα ἡλεκτρισμόν. Πλησιάζων λοιπὸν αὐτὸ εἰς ἐν ἐκ τῶν συρμάτων ἡμῶν, θὰ πέμψω δι' αὐτοῦ τώρα εἰς τὸ ἀέριον τὸ περιεχόμενον ἐντὸς τοῦ ἀγγείου ἕνα ἡλεκτρικὸν σπινθῆρα. Εὐθὺς θὰ ἰδῆτε ὅτι τὸ ἀγγεῖον θὰ πύση νὰ εἶναι καθαρὸν καὶ λαμπρὸν. Κρότος δὲν ἀποτελεῖται, διότι τὸ ὑάλινον εἶναι στερεὸν καὶ ἐμποδίζει τὴν ἐκρήξιν, ἀποτελεῖται ὅμως ἡ μεγάλη αὐτὴ λάμψις τὴν ὁποίαν εἶδετε. (Ὁ καθηγητὴς στέλλει σπινθῆρα ἡλεκτρικὸν εἰς τὸ ἀγγεῖον, καὶ τὸ ἀέριον ἀνάπτει.) Ἀλλὰ τώρα, ἄμα πάλιν ἀνοίξω τοὺς στρόφιγγας, καὶ θέσω τὸ ἀγγεῖον εἰς κοινωνίαν μετὰ τῆς φιάλης ἥτις περιέχει τὸ ἀέριον, θὰ ἰδῆτε ὅτι τὸ ἀέριον τοῦτο θ' ἀναβῇ ἐκ δευτέρου εἰς τὸ ὑπεράνω αὐτοῦ ἀγγεῖον, ὅπου πρὶν δὲν ἔχωρει περισσώτερον, καὶ θὰ τὸ ἐνοήσατε διότι τὸ νερὸν θὰ ὑψωθῇ εἰς τὴν φιάλην. Θ' ἀναβῇ δὲ τὸ ἀέριον, διότι τὸ πρὶν περιεχόμενον εἰς τὸ ἀγγεῖον ἐκάνη, καὶ τοῦ ἀγγείου τὸ ἐμβυθὸν ἔμεινε πάλιν κενόν. Καὶ ἂν ἐπαναλάβωμεν τὸ πείραμα, (ὁ καθηγητὴς τὸ ἐπαναλαμβάνει), πάλιν καὶ πάλιν, μετὰ ἐκάστην καῦσιν θὰ γίνῃ τὸ κενόν, καὶ τὸ ὕδωρ θὰ ἀναβαίνει, διότι τὸ ἀέριον καίεται διὰ τοῦ ἡλεκτρικοῦ σπινθῆρος, καὶ καιόμενον παράγει ὀλίγοντον πάλιν νερὸν, ὥστε ὅταν ἐπαναληφθῇ πολλάκις τὸ πείραμα, θὰ ἰδῆτε τινὰς σταγόνας νεροῦ νὰ προσκολληθῶσιν ἐσωτερικῶς εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ ἄνω ἀγγείου, καὶ νὰ βρῶσι πρὸς τὰ κάτω.

Ὑπεβάλαμεν λοιπὸν τὸ νερὸν εἰς δοκιμασίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ἀτμοσφαῖρα μένει ἐντελῶς ξένη. Τὸ νερὸν τὸ παραχόμενον ἐκ τῆς καύσεως τοῦ κηρίου σχηματίζεται κατὰ μέρος διὰ βοήθειαν

τῆς ἀτμοσφαίρας. Ἐδῶ τὸ κατωρθώσαμεν χωρὶς ἀέρος. Ἐπομένως ἡ ἄλλη ἐκείνη οὐσία ἥτις δίδεται ὑπὸ τοῦ ἀέρος εἰς τὸ κηρίον, καὶ συντιθεμένη μετὰ τοῦ ὑδρογόνου, παράγει τὸ νερὸν, αὐτὴ πρέπει νὰ εὐρίσκηται ἐντὸς τοῦ νεροῦ.

Πρὸ ὀλίγου εἶδετε τὸ ἐν ἐκ τῶν δύο περάτων τῆς μηχανῆς ἡμῶν εἰσῆλθαι εἰς ἑαυτὸ τὸν χαλκὸν ὅστις περιείχετο εἰς τὴν κυανὴν ἐκείνην ἀνάλυσιν. Τὸ σύρμα τοῦτο, δδηγήσαν ἐκεῖ τὸν ἡλεκτρισμὸν, ἐπέφερε τὸ τοιοῦτον ἀποτέλεσμα· καὶ δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι ἂν ὁ ἡλεκτρισμὸς τόσον ἰσχυρῶς ἐπενήργησεν εἰς τὸ ρευστὸν ἐκεῖνο, ὥστε δι' αὐτοῦ νὰ τὸ συνθέσωμεν καὶ νὰ τὸ διαλύσωμεν, θὰ κατορθώσῃ καὶ τὴν ἀνάλυσιν τοῦ ὕδατος εἰς τὰ μέρη ἐξ ὧν συντίθεται. Ἰδοὺ λαμβάνω τοὺς δύο πόλους τῆς στήλης, τὰ δύο ἄκρα δηλαδὴ τῶν συρμάτων, καὶ ἂς ἰδῶμεν ποῖαν ἐπιρροὴν θὰ ἔχωσιν ἐπὶ τοῦ νεροῦ τοῦ δοχείου τούτου. Οὕτω τὰ δύο σύρματα χωριστά, καὶ τὸ καθὲν διέρχεται διὰ μικροῦ τρυπήτου ξυλίνου

Σχ. 35.

βάθρου, ὥστε δὲν κοινοῦσι μεταξὺ τῶν, τὸ ἐν πρὸς τὸ μέρος τοῦ Α, τὸ ἄλλο πρὸς τὸ μέρος τοῦ Β. Οὕτω τὰ αέρια τὰ ἐξερχόμενα ἐκ τῶν δύο συρμάτων δὲν συγχέονται, ἀλλ' ἕκαστον παρουσιάζεται χωριστόν. Ὅτι τὸ ἐξερχόμενον ἐξ αὐτῶν δὲν εἶναι ἀτμός ἀλλ' αἶον, εἶναι περὶ τὸν νὰ τὸ ἐπαναλάβωμεν. Τὸ εἶδετε καὶ τὸ ἤξεύρετε. Βλέπετε τώρα ὅτι ὅπου εἶναι τὸ πέρας ἐκάστου σύρματος, ἐξέρχονται φυσαλίδες. Ἀς τὰς συνάξωμεν, ἀλλὰ χωριστά τὰς τοῦ ἑνὸς σύρματος καὶ χωριστά τὰς τοῦ ἄλλου, καὶ ἂς τὰς ἐξετάσωμεν. Πρὸς τοῦτο καλύπτω τὸ πέρας τοῦ ἑνὸς δι' ἐνὸς ὑαλίνου κυλίνδρου Δ, κλειστοῦ ἄνωθεν, ἀνοικτοῦ κάτωθεν, καὶ τὸ πέρας τοῦ ἄλλου δι' ἄλλου ὑαλίνου κυλίνδρου Γ. Εἶναι δὲ ἀμφότεροι οἱ κύλινδροι πλήρεις ὕδατος, καὶ ἵστανται εἰς τὰ ξύλινα μικρὰ βάθρα περὶ ὧν σὰς εἶπα. Τώρα, καθ' ὅσον ὁ ἡλεκτρισμὸς ὁ ἐξερχόμενος ἐκ τῶν περάτων τῶν δύο συρμάτων ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ νεροῦ τοῦ περιεχομένου εἰς τὸ δοχεῖον, ἐκ τοῦ νεροῦ ἀναπτύσσονται αέρια, καὶ εἰσέρχονται εἰς τοὺς κυλίνδρους. Ἐπειδὴ δὲ τὸ αἶον εἶναι ἐλαφρότερον τοῦ νεροῦ, διὰ τοῦτο, καθ' ὅσον εἰσέρχεται εἰς τὸν κύλινδρον, ἀναθάλπει εἰς τὴν κορυφὴν αὐτοῦ, καὶ ἀναγκάζει τὸ νερὸν, ὡς βλέ-

πετε, νὰ καταβαίνει, καὶ ἐξερχόμενον κάτωθεν τοῦ κυλίνδρου, νὰ ἐπιστρέφῃ εἰς τὸ νερὸν τὸ περιεχόμενον ἐντὸς τοῦ μεγάλου δοχείου (Α. Β), ὅπου οἱ κύλινδροι ἵστανται. Ὁ κύλινδρος Γ πληροῦται πολὺ ταχύτερον παρὰ ὁ Δ, καὶ ἐπειδὴ οἱ κύλινδροι εἶναι ἴσοι, βλέπετε ὅτι περιέχει ἤδη διπλάσιον σχεδὸν αἶον τοῦ ἄλλου. Καὶ τὰ δύο αὐτὰ αέρια εἶναι ἄχροα, καὶ τὰ δύο ἐπιπλέουσιν εἰς τὸ νερὸν χωρὶς νὰ πυκνωθῶσι, καὶ ὁμοιάζουσιν ἀπαράλλακτα, ἢ τοῦλάχιστον φαίνονται ὅτι ὁμοιάζουσιν. Ἀλλὰ ἂς τὰ ἐξετάσωμεν καλύτερον διὰ νὰ πεισθῶμεν. Ἐχομεν ἤδη ἀρκετὴν ποσότητα καὶ ἐκ τῶν δύο, ὥστε ἡμποροῦμεν νὰ προχωρήσωμεν εἰς πειράματα. Τὸ αἶον τὸ περιεχόμενον εἰς τὸν κύλινδρον Γ θὰ ἰδῇτε ὅτι εἶναι τὸ ὑδρογόνον.

Ἐνθυμείσθε ὅτι τὸ ὑδρογόνον εἶναι αἶον ἐλαφρόν, μένον διὰ τοῦτο καὶ μὴ ἐξαπμιζόμενον ἐντὸς τοῦ ἀνοικτοῦ ἀγγείου, ὅταν τὸ ἀγγεῖον εἶναι ἀνεστραμμένον, καὶ ἀνάπτει καὶ καίει δι' ὧν φλογὸς περὶ τὸ στόμιον τῆς φυλακῆς του. Τὸ αἶον λοιπὸν τοῦτο ἐδῶ εἶναι ὑδρογόνον, διότι, ὡς κρατῶ τὸν κύλινδρον ἀνεστραμμένον, μένει ἐντὸς αὐτοῦ, καὶ, ἰδοὺ (ὁ καθηγητὴς πλησιάζει κηρίον ὑπὸ τὸν κύλινδρον, εἰς τὸ στόμιον αὐτοῦ) καίει, καὶ παράγει φλόγα ὡς σὰς τὴν εἶπα.

Τώρα νὰ ἰδῶμεν τί περιέχει ὁ ἄλλος κύλινδρος. Ἦξεύρετε ὅτι σύγκειται τὸ νερὸν ἐκ δύο αερίων, καὶ ὅτι ὅταν μὴ γινώσκοντες τὰ δύο ὁμοῦ, ἀποτελοῦσι μίγμα ἐπιδεκτικὸν ἐκρήξεως. Ἐγνώρισamen τὸ ἐν, τὸ ὑδρογόνον· μένει νὰ ἰδῶμεν τί εἶναι τὸ ἄλλο, ἐντὸς τοῦ ὁποίου καίει τὸ ὑδρογόνον, καὶ τὸ ὁποῖον πρὸ τῆς ἀναλύσεως μὲν περιείχετο ἐντὸς τοῦ νεροῦ, τώρα δὲ εἶναι μεμονωμένον ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ κυλίνδρου. Εἰσάγω εἰς τὸν κύλινδρον τὸ ἀναμμένο αὐτὸ ξυλίνον, καὶ βλέπετε ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅλως ἄλλο. Τὸ αἶον δὲν ἀνάπτει, ὡς τὸ ὑδρογόνον, ἀλλὰ τὸ ξύλον καίει πολὺ ζωηρότερον. (Ὁ καθηγητὴς ἀνάπτει μικρὸν τεμάχιον ξύλου καὶ τὸ εἰσάγει εἰς τὸν κύλινδρον.) Ἰδέτε πῶς τὸ αἶον τοῦτο αὐξάνει τὴν καύσιν, πῶς τὸ ξύλον καίει ζωηρότερον παρὰ ὅτε τὸ κρατῶ εἰς τὸν αέρα. Τὸ αἶον λοιπὸν αὐτὸ εἴπομεν ὅτι περιείχετο εἰς τὸ νερὸν. Ἡ σταγὼν λοιπὸν τοῦ νεροῦ ἢ προελθοῦσα ἐκ τῆς καύσεως τοῦ κηρίου, τὸ περιείχε καὶ αὐτή. Ἀλλὰ ποῦ τὸ ἦρε; Τὸ ἐδανείσθη ἐκ τοῦ ἀέρος. Πῶς νὰ τ' ὀνομάσωμεν αὐτὸ τὸ αἶον; Θέλετε Α, Β, ἢ Γ; Ἀς τ' ὀνομάσωμεν Ο, ἢ μάλλον Ὁξυγόνον. Τὸ ὄνομα εἶναι ὠραῖον, εὐήχον, Ἑλληνικόν, καὶ δὲν εἶναι ὀφθαλμῶς τὸ συγχύσωμεν μετὰ τῶν ἄλλων. Τοῦτο λοιπὸν τὸ ὀξυγόνον κατέχει μέγα μέρος εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ νεροῦ.

Ἀρ' οὐ ἐμάθομεν τοῦτο, θὰ μᾶς εἶναι εὐκολώτερον νὰ ἐννοήσωμεν τὰ ἄλλα πειράματα καὶ

νά προχωρήσωμεν εἰς ἄλλας ἀνακαλύψεις. Ἄμα ἐξετάσωμεν ἅπασι ἡ δις αὐτὰς τὰς οὐσίας, θὰ ἰδῶμεν διατὶ τὸ κηρίον καίει εἰς τὸν ἀέρα. Ἄναλύσαντες τὸ νερόν, δηλαδὴ χωρίσαντες αὐτὸ διὰ τοῦ ηλεκτρισμοῦ εἰς τὰ συστατικὰ αὐτοῦ μέρη, ἐλάβομεν ὑδρογόνον διπλάσιον τοῦ ἄλλου ἀερίου, τοῦ ὀξυγόνου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου καίει τὸ ὑδρογόνον. Ἰδοῦ, εἰς τὸν πίνακα τοῦτον σὰς σημειῶ τὴν διαφορὰν τοῦ ὄγκου καὶ τῆς βαρύτητος τῶν δύο ἀερίων, καὶ βλέπετε ὅτι τὸ ὀξυγόνον εἶναι ἀσυγκρίτως (δεκαεξάκις) βαρύτερον τοῦ ὑδρογόνου.

8	ἔτσι βαρύτερος ὀξυγόνου ὡς 88,9
1	τοῦ διπλοῦ ὑδρογόνου » 44,4
ὑδρογόνον.	ὕδατος » 100,0

Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, εἰς 100 μέρη νεροῦ, βαρύνοντα 100 κοτύλας, ἡ ὅ,τι ἄλλο θέλετε, περιέχονται 66 περίπου μέρη ὑδρογόνου, βαρύνοντα 44,4 κοτύλας, καὶ 33 μέρη ὀξυγόνου, βαρύνοντα 88,9 κοτύλας.

Ἐπειτα συνέχεια.

A. P. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

ΟΙ ΜΕΛΛΟΝΥΜΦΟΙ ΤΗΣ ΣΠΙΤΖΕΒΕΡΓΗΣ

Συνέχεια (31 σελ., 595).

Z'

Τὴν ἐπομένην ἐβδομάδα τὸ ὠραῖον πλοῖον τῆς Δουνκέρκης ἐπλεε πρὸς τὴν Σπιτζεβέργην.

Ἡ Καρίνα ἐπιβᾶσα τοῦ πλοίου δὲν ἤθελε κατὰ πρῶτον νὰ δεχθῇ τὸ μέρος, ὑπερ τῇ εἶχον προσήκει, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ὁ Βλονδὼ καὶ ὁ Μαρσέλ ἐπέμενον, ἡ μετρίφρων κόρη ὑπεχώρησε καὶ διασκεύασε τὴν νῆαν τῆς κατοικίαν μετὰ πολλῆς χάριτος καὶ φιλοκαλίας τῇ βοήθειᾳ καὶ τοῦ Φρισκὲ, ὃν εὐγενῶς ὁ Μαρσέλ εἶχε θέσει ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς. Ἦτο αἰθριὸς ὁ οὐρανὸς καὶ ἀτάραχος ἡ θάλασσα, σπάνιον πρᾶγμα εἰς τὰς βόρειας πελάγας.

Τὴν πρωτὰν ἡ Καρίνα ἔμενε κεκλεισμένη ἐν τῷ κοιτωνίσκῳ τῆς, κατὰ τὴν ὥραν τοῦ προγεύματος μετέβαινεν εἰς τὸ ἐστιατόριον. Μετὰ μεσημβρίαν περιεπάτει ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ἀνεγίνωσκεν ἢ ἐργάζετο μέχρι τῆς ὥρας τοῦ γεύματος. Οἱ ναῦται ἐφρόντο μετ' εὐλαθείας πρὸς αὐτὴν ἐκτὸς τοῦ Τρομπῶν, ὁ ὁποῖος τὴν παρετήρει ἐνίοτε καὶ πολλὰς ὑπονοίας ἐξέφραζε περὶ τῶν προϊσταμένων του. Ἐτίμων δὲ πολὺ καὶ τὸν γέροντα Λάξ, ὅστις μετὰ τῶσαυτης οἰκειότητος συνδιελέγετο μετ' αὐτῶν τὸ ἑσπέρας. Καὶ ἡ Καρίνα δὲ ἡγάπα τὸ ἑσπέρας νὰ μόνῃ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Ὁ δυτικὸς ἄνεμος, ὅστις ἔπνεεν ἐλαφρῶς, θὰ ἐφαίνετο πολὺ ψυχρὸς εἰς πᾶσαν ἄλλην γυναῖκα μεσημβρινωτέρου κλίματος, ἀλλ' ἡ νεκρά κάτοικος τοῦ Χάμμερφεστ τὸν εὗρισκε

πολὺ εὐχάριστον. Ἐπειτα ἦτο τότε ἡ ἀρχὴ τῆς μαγικῆς τοῦ ἔτους ὥρας, ἥτις δωροφορεῖ τὸν Βορρὰν διὰ τῶν φωτεινῶν ἐκείνων νυκτῶν ἢ μάλλον διὰ τῶν ἀνύκτων ἐκείνων ἡμερῶν.

Οἱ ἐπιβάται τῆς *Ρόζας Μαρίας* ἐτέρποντο διερχόμενοι τὰς ὠραίας ἐκείνας νύκτας. Πᾶν πλοῖον ἔχει τὴν ἀριστοκρατικὴν του μερίδα καὶ τὸ δημοτικὸν του στοιχεῖον.

Μετὰ τὸ γεῦμα, ὁ Λάξ, ἀνάπτων τὴν πίπαν του ἐπορεύετο πρὸς τὸ ὀπισθεν μέρος τοῦ πλοίου καὶ ἐκάθητο ἐπὶ βαρελίου. Ἠρχίζε τότε τὰς διηγήσεις του. Πάντες ἤκουον μετὰ προσοχῆς, μὴδὲ τοῦ Τρομπῶν ἐξαίρουμένου. Τοῖς ἐδιηγέτο περὶ τῶν τεράτων τῆς Ἀρκτοῦ, περὶ τοῦ μεγάλου ὄφρεως τῶν θαλάσσιων, περὶ τοῦ δράκοντος. Αἰφνῆς πίπτει κατὰ γῆς ἡ πίπα του καὶ συντρίβεται.

«Ἄ! διάβολε, ἀνακράζει, ἡ ὠραία πίπα, τὴν ὁποίαν μὲ τόσῃν προσοχῇ εἶχα φέρει ἀπὸ τοῦ Δουνκέρκ! τὴν εἶχα μαυρίσει τόσον καλὰ!»

Ὁ Φρισκὲ, ὅστις εἶχε τελειώσει τὴν ὑπηρεσίαν του, ἐτοιγύριζε καὶ αὐτὸς καὶ ἐπεθύμει νὰ ἀκούσῃ, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα νὰ καθίσῃ.

«Πλησίασε, σκλάβε, τῷ φωνάζει στεντορεῖα τῇ φωνῇ ὁ Τρομπῶν, πλησίασε καὶ ἐνθυμήσου ὅτι οἱ Τοῦρκοι λέγουσιν ὅτι ἅμα ἀκούσῃ κανεὶς πρέπει νὰ ὑπακούσῃ. Καταίβω κάτω, ξεύρεις, εἰς τὸ ἄρμαρι μου πόσαις φοραῖς θὰ ἐσκάλισες ἴσως ἐκεῖ διὰ νὰ μὲ κλέψῃς, καί μοι καταίβω καὶ φέρε μου μίαν πίπαν ὅπου ἔχω ἐκεῖ. Μὴν ἐγγίξῃς τὸ ροῦμί μου... ἀκούς; διὰ τί σ' ἐφαγα. Σὺρ³ καὶ ἔλα γρήγορα».

Ὁ Φρισκὲ ὑπήκουσε τρομασμένος, παρέδωκε τὴν πίπαν καὶ ἔφυγε φοβούμενος μὴ λάβῃ καὶ νέας διαταγὰς. «Ἐλεγε λοιπὸν, ἐξηκολούθησεν ὁ Τρομπῶν ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Λάξ, ὅτι ὑπάρχουν εἰς τὰς θαλάσσας μας ὀφείδια, ὅπου δὲν τὰ βλέπει κανεὶς, οὔτε εἰς τὰ δάση τῆς Ἀμερικῆς».

— Ναί, ἔχει ἐν ὀφείδι ὁ βόρειος Ὠκεανὸς, ὅπου δὲν ἡμπορεῖ νὰ τὰ ἐγάλῃ πέρα μ' αὐτὸ οὔτε ὁ βόας οὔτε ὁ κροταλῆς. Εἶνε δύο ἢ τρεῖς φοραὶς μακρότερο ἀπὸ μία φρεγάτα. Τὸ κεφάλι του εἶνε ὅσον μία βάρκα, ἡ γλῶσσά του λὲς κ' εἶνε κάρβουνο ἀναμένο καὶ τρέ...χει ὅσον τὸ ἄλογο. Ἐνα μίλλι ὅτὸ λεπτὸν πέρνει.

— Τόσιδες αὐτὸ τὸ ζῶον; ἠρώτησεν εἰρωνικῶς ὁ Τρομπῶν.

— Ὅχι, ἀπεκρίθη εὐλικρινῶς ὁ πιλότος, δὲν τόσιδα ποτέ μου. Ἀλλὰ μοῦ τὸ εἶπαν ἄνθρωποι ποῦ τόσιδαν. Τὸ λέγει καὶ ἕνας δεσπότης εἰς τὴν Νορβηγίαν, ἕνας θεοσεβέστατος ἄνθρωπος.

— Ἀς ἐβλεπα ἐγὼ ἕνα τέτοιο νᾶβλεπες πῶς τὸ σκότωνα.

— Καὶ ἄλλοι τᾶλεγαν αὐτὰ, ἀλλὰ ἅμα τόσιν, νὰ... τοὺς πῆγε, ὅπου φύγει φύγει. Αὐτὸ τὸ ζῶον τὸ φοβοῦνται καὶ τὰ ψάρια καὶ τὰ πουλιὰ ἀκόμη, ποῦ πετᾶνε καὶ φεύγουνε. Καὶ ποῦ ν' ἀκούσῃς ἀκόμη διὰ τὸν κερκῆ. Ἄλλο

ζῶο αὐτὸ, χειρότερο, ὁ κρακίης. Εἶναι τόσο μεγάλο, ὅπου ἂν περάσῃ ἡ μπαλκίνα ἐπάνω του δὲν τὴ νοιώθει, ὅπως δὲν νοιώθει τὸ βόδι τὴ μοίγα. Μερικοὶ θαλασσινοὶ ἐνόμισαν μιὰ φορὰ πῶς εἶχαν ἀνακαλύψει ἑναὶ νέον νησί· ἐπήγαναι λοιπὸν καὶ τὸ σημείωσαν καὶ εἰς τὴ χάρτα. Καὶ ποῦ νησί! ἦταν ὁ κρακίης ξαπλωμένος εἰς τὴ θάλασσα. Ἔχει καὶ κέρατα ὁ κρακίης καὶ μ' αὐτὰ πιάνει τὰ καράβια.

Οἱ ἄλλοι ἤκουον, ἂν καὶ ἀμφισβῶντες ὀλίγον, μετὰ προσοχῆς. Ἄλλ' ὁ Τρουμπὸν σείων εἰρωνικῶς τὴν κεφαλὴν καὶ καπνίζων,

— Καλὲ τί μὰς λὲς αὐτοῦ, εἶπε, γέρω μου· τί πράγματα εἶνε αὐτὰ ὅπου μὰς λὲς χωρὶς νὰ τὰ ἰδῇς. Ἄκουσε νὰ σοῦ εἰπῶ καὶ ἐγὼ πράγματα ὅπου εἶδα. Εἶδα μιὰ φρεγάτα ἀγγλικὴ μὲ σαρανταδύο κανόνια, ὅπου ἐκυνηγοῦσε ἑνα καράβι, ὅπου ἔπερνε μαύρους σκλάβους εἰς τὰς Ἀντίλλαις. Τί κακὸ ἔκανε τὸ καράβι; δὲν μοῦ λὲς; τίποτε. Νὰ, αὐτὸ εἶνε πρᾶγμα, ὅχι τὰ φεῖδια σου, γέρω μου.

Ὅρῶμεν ἐνταῦθα ν' ἀναφέρωμεν ὅτι πολλοὶ καὶ σοφοὶ ἄνδρες ἐπίστευον κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα εἰς τὴν ὑπαρξίν τοῦ θαλασσινοῦ ὄφους καὶ τοῦ κρακίης. Πολλὰ δὲ περιγραφαὶ αὐτῶν ἐγράφθησαν καὶ ὑπὸ φυσιοδιφῶν ἔτι.

Ἐν τῷ τοιαύτῳ διελέγετο ὁ Λάξ, ἡ κόρη του, εἰς τὸ ἀντίθετον μέρος τοῦ πλοίου σιγῇ καὶ σκεπτικῇ παρεστῇ· πότε μὲν τὸν οὐρανὸν, πότε δὲ τὴν θάλασσαν, ἦν μετὰ πολλῆς ταχύτητος ὑψάκωνεν ἡ *Pósa Maria*.

— Μετὰ τόσῃς προσοχῆς παρατηρεῖτε τὸν οὐρανόν! τῇ λέγει ὁ Μαρσέλ πλησιάζας, μήπως μεταξὺ τῶων μυριάδων ἀστέρων ζητεῖτε τὸ ἄστρον τὸ ἰδικόν σας;

— Πτωχὴ καὶ ἀφανὴς κόρη, ὡς ἐγὼ, ἔχει τάχα ἄστρον; Μοὶ ἀρέσκει νὰ θαυμάζω τοῦ Μεγαλοδυναμίου τὰ κτίσματα ἐν ἀπάσῃ τῇ λαμπρότητι των καὶ τῇ ἐπιβλητικῇ τῆς φύσεως ἡρωϊκῇ. Τὰ ἄστρα μοὶ φαίνονται ὡς ὀφθαλμοὶ ἀγγέλων μετ' ἀγαθότητος παρατηρούντων τὴν ἡμετέραν γῆν. Ἐνίοτε μάλιστα μοὶ φαίνεται ὅτι ἀποσπᾶται ἀπ' αὐτῶν εὐεργετικὴ τις ἀκτίς καὶ εἰσδύει εἰς τὴν καρδίαν μου. Τώρα δὲ, καθ' ἣν στιγμήν μοὶ ἀπετεινάτε τὸν λόγον ἐν τῷ ἤμην βεβουλισμένη εἰς τὰς σκέψεις μου, ἐσυλλογίζομαι δύο στροφάς γερμανικῆς τινος ἐλεγείας τὴν ὁποίαν εἶχόν ποτε ἀναγνώσει. Παριστᾷ ὁδοιπρὸν πορευόμενον μόνον ἐν καιρῷ νυκτὸς ἐν ἀγνώστῳ χώρῳ καὶ ἀποπλανώμενον· ἐν τῇ ἀβεβίῳ πορείᾳ του, καταλαμβάνεται ὑπὸ τρόμου· ὑψώνει πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰ ὄμματα καὶ ἀνακράζει· «Μικρὰ μου χρυσὰ ἄστρα, εἰσθε πάντοτε ἀπομακρυσμένα ἀπ' ἐμοῦ καὶ ὅμως ἀγαπῶ νὰ σας βλέπω, καὶ ὅμως ἔχω πίστιν εἰς αἶς!» Αἴφνης νομίζει ὅτι φωτίζεται ὁ δρόμος του καὶ εἰς τὸν ψέθυρον τοῦ βόσκου, εἰς τὸν θρόον τῶν φύλλων,

νομίζει ὅτι ἀκούει φωνὴν μυστηριώδη, τῶν ἄστρον τὴν φωνήν, ἥτις τῷ ἀποκρίνεται· «Ὅχι, δὲν θὰ ἦσαι πάντοτε ἀπομακρυσμένος ἀπ' ἡμῶν καὶ πολλάκις σὲ ἔχομεν εἰς τὸν νοῦν μας».

— Ὁρασιότατη ἰδέα, ἐπέλαθεν ὁ Μαρσέλ! Εἴχετε δίκαιον νὰ τὴν ἐνθυμεσθε. Οἱ πρακτικοὶ λεγόμενοι ἄνθρωποι θὰ ὠνόμαζον τὰ τοιαῦτα φαντασιοπληξίας καὶ οἱ σοφοὶ θὰ ἐγέλων με τὴν τοιαύτην προσωποποίησιν τῶν ἀστέρων ἀποδεικνύοντες διὰ θετικῶν ἀριθμῶν τὸ ὕψος καὶ τὸν ὄγκον των. Ἄλλ' ἀρά γε ἡ ἐπιστήμη παρέχει ἀληθῶς εἰς ἡμᾶς μεγάλας ὑπηρεσίας ὅταν ἀπεκδύηται τὴν ἰδανικὴν αὐτῆς αἴγλην; Τὸ κατ' ἐμὲ πολλάκις μετὰ πόθου ἀνεμνήσθη τῶν χρόνων ἐκείνων, καθ' οὓς δὲν ἐκόλυον τὴν παιδικήν μου φαντασίαν οὔτε τῶν γεωλόγων τὰ συστήματα, οὔτε τῶν ἀστρονόμων οἱ ὑπολογισμοί. Ἡμεῖς εἰμεθα τολμηρότεροι τοῦ πρωτοπλάστου· δὲν ἀρκοῦμεθα εἰς τὸ νὰ ἐγγίσωμεν διὰ τῶν χειλέων τὸ ξύλον τῆς γνώσεως, θέλομεν καὶ νὰ τὸ ἀνατάμωμεν καὶ πολλάκις ἡ ἀνατομή μας ἀποβαίνει ματαία· ἐν τῷ μέσῳ ἀπείρουν χαρτίων καὶ βιβλίων δὲν δυνάμεθα νὰ ἀνεύρωμεν τὴν ἀλήθειαν.

Μεταξὺ τῶν παραδεισίων χρόνων καὶ τῶν σημερινῶν, τῶν φιλοσοφικῶν, ὑπῆρξαν καὶ ἄλλοι καθ' οὓς ἦτο εὐφρανταρότερος καὶ ἀφελέστερος ὁ ἄνθρωπος. Ἦτο τότε παιδίον καὶ τὴν παιδικήν του ἀθωότητα δὲν ἐπεσκοτίζεν οὔτε ἡ ἀλαζονεία, οὔτε ἡ ἐπιστήμη. Τότε ἡ δρῦς τῷ ἐχρηστοδότει, τότε τὸν προσφύλαττεν ἀπὸ τοῦ κεραυνοῦ ἡ δάφνη καὶ οἱ πολύτιμοι λίθοι τῷ ἀπεκάλυπτον τὰ μυστήριά των. Σήμερον ἡ ἐπιστήμη ἐσχημάτισε κενὸν περὶ τὴν καρδίαν μας καὶ τὸ κενὸν τὸ φοβεῖται ἡ φύσις, κατὰ τὸ λέγειν ἐνὸς φιλοσόφου. Σήμερον οὔτε νύμφαι, οὔτε φαντάσματα, οὔτε γίγαντες, οὔτε πυγμαῖοι, οὔτε ποιήσεις...

— Πόσον ἡδύνομαι ἀκοῦσα ὑμᾶς νὰ ὁμιλεῖτε τοιοῦτοτρόπως! διέκοψε λέγουσα ἡ Καρίνα. Πόσον ἐπιτυχῶς ἐξηγεῖτε τὰς ἰδέας μου καὶ πόσον καταλλήλως ἀποκρίνεσθε εἰς τὰς ἀπορίας μου. Μάθετε ὅμως ὅτι ἡ ποίησις ἐκείνη, ἥς θρηνεῖτε τὴν ἀπώλειαν, ὑπάρχει, ὑπάρχει εἰς τὰς ἡμετέρας ἀρκτικὰς χώρας. Τὴν διέσωσαν οἱ χωρικοὶ τῆς Σουηδίας, τῆς Νορβηγίας καὶ τῆς Δανίας. Ἐχομεν ἀκόμη τὰς μαγείας καὶ τὰ θαύματα. Ζῶσιν εἰς τὰς πεδιάδας μας αἱ ἔλφαι μετὰ τὸ γελαστόν των πρόσωπον, μετὰ τὸ ἐλαφρόν των σῶμα καὶ χορεύουσι περὶ τὰ χλωρὰ χόρτα καὶ ὑφαίνουσι τὰ ἐνδύματά των μετὰ ἀκτίνας τῆς σελήνης. Εἰς τὰ ὄρη μας ὑπάρχουσι πυγμαῖοι, οἵτινες ὑπὸ τοῦς ἀδαμαντίνους ὁλόους των κατεργάζονται τὰ πολύτιμα μέταλλα. Ἐντὺς τῶν οἰκῶν μας ὑπάρχουσι μικρὰ τινα καὶ ἀγαθὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ἄλλο δὲν ζητοῦσι παρ' ὀλίγας σταγόνας γάλακτος. Αἱ λίμναι μας ἔχουσι τοὺς στρουμκάλους μετὰ τὴν ἀργύρεν των ἄρπαν καὶ τὰ βάθη τῶν θαλάσσης μας τοὺς μερμαῖδους...

— 'Οποία μυθολογία! διέκοψεν εἰπὼν ὁ Μαρσέλ· καὶ πιστεύετε εἰς αὐτήν;

— Βεβαίωτατα πιστεύω.

— Εἰσθε λοιπὸν εἰδωλόλατρες;

— 'Απ' ἐναντίας, εἰμαι καὶ ἐπιθυμῶ νὰ ᾔμαι πιστοτάτη εἰς τὴν ἀγίαν ἡμῶν θρησκείαν. Τοῦτο ὅμως δὲν ἐμποδίζει ἀπὸ τοῦ ν' ἀρέσκωμαι εἰς τοὺς μύθους τούτους, τῶν ὁποίων τὴν ἐξαφάνισιν καὶ σεῖς ὁ ἴδιος πρὸ μικροῦ ἐθρηνεῖτε. Μήπως δὲν δύνανται οὗτοι νὰ συμβαδίζωσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας; 'Όταν ᾔσθε παιδίον δὲν σὰς ἤρσκειον τάχα τὰ παραμύθια; Καὶ ταῦτοχρόνως δὲν ἐκάμνετε πρῶτ' καὶ ἐσπέρας εὐλαβέστατα τὴν προσεχὴν σας εἰς τὰ γόνυ τῆς μητρὸς σας; Ταύτην τὴν παιδικὴν ἀθωότητα καὶ ἀφέλειαν ἐπεθύμουν νὰ διατηρῶσιν ὅσον τὸ δυνατόν ἐπὶ μακρὸν οἱ ἄνθρωποι.

— Τί ὥραία διδασκαλία! ἀνεφώνησεν ὁ Μαρσέλ προσπαθὼν νὰ δώσῃ τόνον ἀστείότητος εἰς τὴν φωνὴν του. Ἄλλ' οἱ λόγοι καὶ ἡ φωνὴ τῆς Καρίνας ἐπροξένουν εἰς αὐτὸν αἴσθησιν, ἣν δὲν ἠδύνατο νὰ καταστείλῃ, καὶ προσήλωσεν ἐπ' αὐτῆς τοὺς ὀφθαλμούς του μετ' ἀσυνήθους ἐκπράσεως. Ἡ νέα κόρη συνήντησε τὸ βλέμμα του, ἀπέστρεψε τοὺς ὀφθαλμούς του. Ἐπειτα τῷ εἶπε ὅτι ἠσθάνετο φύγκην καὶ κατέβη εἰς τὸν κοιτῶνίσκον τῆς.

Ὁ ὑποπλοίαρχος ἔμεινεν ἀκίνητος καὶ σκεπτικὸς εἰς τὴν θέσιν του.

— Δὲν κκνίζεις, ἀγαπητὲ Μαρσέλ, τῷ ἐφώνησεν αἴφνης ὁ Βλονδῶ, ὅστις περιδιάβαζε κατὰ τὴν συνήθειάν του ἐπὶ τοῦ καταστρώματος.

— Εὐχαρίστως.

— Ἐλα λοιπὸν, φίλε μου, διότι μετὰ τὸ φαγητὸν δὲν ὑπάρχει διὰ τὸν ναυτικὸν μεγαλητέρα εὐχαρίστησις τοῦ καπνίσματος.

Η'

Οὐδαμῶς ἄλλου ὁ χαρακτήρ τοῦ ἀνθρώπου δύνανται καλλίτερον νὰ δοκιμασθῇ, ὅσον κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πλοῦ ἰστιοφόρου πλοίου, μάλιστα δὲ εἰς ἐκεῖνα τὰ πελάγη, ἐνθα εὐμεταβλητότατοι εἶνε οἱ ἀνεμοὶ καὶ ἡ θάλασσα πολὺ σκληρὰ, κατὰ τὸ λέγειν τῶν ναυτικῶν. Ἐκεῖ αἱ βραδυότητες τῆς θαλασσοπλοίας, τὰς ὁποίας ἐπιφέρουσι πότε μὲν τὰ βέμβητα, πότε δὲ οἱ ἀνεμοὶ οἱ ἐναντίοι, ἐξάπτουσι τὰς ἐπιθυμίας καὶ φέρουσιν εἰς ἀπελπισμὸν τὴν ὑπομονήν. Αἱ βίαιαι τοῦ καιροῦ μεταβολαί, ἡ βροχὴ, ἡ τρικυμία, ἡ κόπωσις καὶ ἡ στέρσις διαθέτουσι λίαν δυσχερῶς τὴν ψυχὴν. Πρόσθε εἰς πάντα ταῦτα τὴν ἀφόρητον ἐκείνην αἰχμηλωσίαν, ἀφ' ἧς δὲν δύναται νὰ λυτρώσῃ τὸν πλέοντα εἰμὴ ὁ λιμὴν. Βλέπει τις ἐνώπιόν του εἰς τὸ πλοῖον καὶ ἡμέραν τὰ αὐτὰ πρόσωπα καὶ ἀναγκάζεται ἐκὼν ἄκων νὰ συναναστρέφῃται καὶ μετ' ἐκείνων ἀκόμη, οἵτινες διεγείρουσι τὴν ἀποστροφὴν του. Ὅθεν μίση καὶ πάθη ζωῆρά.

Ἀφ' οὗτου εἶχον ἀποπλεύσει ἐκ Χάμμερφεστ ἡ Καρίνα δὲν εἶχεν ἴδει τρικυμίαν. Ὁ καιρὸς ἦτο λαμπρὸς καὶ ἡ θάλασσα γαλήνια. Καὶ ὅμως μετὰ τινος ἡμέρας πλοῦ εὐκολον ἦτο νὰ διέδῃ τις ὅτι ἡ κόρη αὕτη θὰ ἠδύνατο μεθ' ὑπομονῆς νὰ ὑποφέρῃ οἰονδήποτε δυσάρεστον. Ἡ εἰλικρινὴς καὶ ἄδαλος μετριόφροσύνη τῆς τὴν προσφύλαττον ἀπὸ πάσης ἀπαιτήσεως, ἣν γεννᾷ συνήθως ἡ ἀλαζονεία. Ἦτο τόσο ἀθώα, ὥστε ἀδύνατον ἦτο νὰ διατεθῇ τις ὑπόπτως πρὸς αὐτήν. Ἐλυσσόμιναι εὐκολώτατα ἑαυτὴν καὶ δὲν ἐφρόντιζεν εἰμὴ περὶ τῶν ἄλλων. Τάχιστα οἱ ναῦται ἀνεγνώρισαν τὰ προτερήματά της καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Τρομπὼν ἐνίοτε συνεκινεῖτο. Ὁ Φρισκὲ τὴν ὑπηρετεῖ μετὰ προθυμίας. Ὁ Βλονδῶ, ὅστις κατ' ἀρχὰς ἤρνετο νὰ τὴν παραλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ, εὐχαριστεῖτο τώρα βλέπων αὐτὴν ἐν τῷ πλοίῳ ἤρχιζε μάλιστα νὰ σκέπτεται ὅτι ὅσον τελεία καὶ ἂν ἦτο ἡ Ρόζα Μαρία, ὑπῆρχον καὶ ἄλλαι γυναῖκες δυνάμεναι νὰ παραβληθῶσι πρὸς αὐτήν.

Τὸν Μαρσέλ τὸν ἤλκυεν ὁσμήραι πλειότερον ἡ νεκρά Σουηδὴ. Τὸ πρῶτ' μετ' ἀνυπομονησίας περιέμενε νὰ τὴν ἴδῃ ἐξερχομένην τοῦ κοιτῶνίσκου τῆς. Τὴν περιποιεῖτο ὅσον ἠδύνατο, εὐχαρίστως διέμενε παρ' αὐτῇ, καὶ τὸ ἐσπέρας, ὅτε ἡ κόρη ἀπεσύρετο, ἐνόμιζεν ὅτι ἀκτίς φωτὸς τῷ εἶχεν ἀφαιρεθῇ.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Καρίνα ἰδιαιτέρην ἐμπιστοσύνην ἀπεδείκνυε πρὸς τὸν ὑποπλοίαρχον. Συνεκίνουν αὐτὴν τὰ δείγματα τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς φροντίδος τοῦ Μαρσέλ καὶ τὴν εὐχαρίστει ἡ συναναστροφή του.

Καθὼς δὲ εἶπομεν ὅτι ὁ ἐν θαλάσῃ βίος τείνει φυσικὰ εἰς τὸ νὰ ἐξάπτῃ ἐνίοτε τὰ ἀμοιβαία πάθη τῶν ἀνθρώπων, οὕτω δυνάμεθα τώρα νὰ προσθέσωμεν ὅτι συντελεῖ οὗτος καὶ εἰς τὸ νὰ γεννηθῇ πολλάκις ἡ ἀμοιβαία συμπάθεια.

Ἄλλοτε μὲν ἐπὶ πολλὰς ὥρας καθήμενοι πλησίον ἀλλήλων διελέγοντο ὁ Μαρσέλ καὶ ἡ Καρίνα, ἄλλοτε δὲ πάλιν ἐπεριδιδόμενοι πλησίον ἀλλήλων ἐπὶ τοῦ τοίχου τοῦ πλοίου σιγηλοὶ παρετήρουν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν θάλασσαν, τὸ ἀχνὲς διάστημα, τὸ ὁποῖον ἐν τῇ μεγαλοπρεπεῖ αὐτῆς πορεῖα διέτρεχεν ἡ Ρόζα Μαρία.

Εἰς τὰ θόρρα πελάγη δὲν εὐρίσκει τις οὔτε τὴν μαγικὴν λαμπρότητα οὔτε τὴν ζωηρότητα τὴν διαγεγῶσαν τῶν θαλασσῶν τῶν παρὰ τοὺς τροπικοὺς. Τὸ πλοῖον δὲν αὐλακώνει φωσφορίζοντα κύματα οὔτε παραμερίζει μυριάδας ζωαρίων, ἅτινα λαμπυρίζουσιν ὡς ἀστέρες ἢ ὡς λοφίσκοι φωτεινοί. Ὁ ὀφθαλμὸς δὲν διαβλέπει τὰ ἑαυτὴν οὔτε διακρίνει τὰ πολυχρώμα ἐκεῖνα καὶ λαμπρὰ θαλάσσια ὄντα τῶν τροπικῶν, οὔτε νήσους κυμανομένας παρατηρεῖ τις καὶ αἰετοειδῆ, τὴν φυτικὴν λέγων ἐκείνην θάλασσαν, ἥτις εἶναι μία ἐκ τῶν περιεργότερων τοῦ Κολόμβου ἀνακαλύψεων καὶ ἥτις διετῆρσε τὸ

δνομα, ὅπερ ἔδωκαν εἰς αὐτὴν οἱ Ἰσπανοὶ, καλουμένη θάλασσα τῆς Σαργάσσης. Εἰς τὰ πελάγη ἐκεῖνα τέλος δὲν ὑπάρχει τὸ θερμὸν φῶς, ὅπερ πανταχοῦ διαχέει λάμπων ὁ ἥλιος, ἡ ἀκτινοβολήσας ἐκεῖνη τῶν κυμάτων καὶ τῶν πορφυροχρόων νεφῶν, οὔτε ἡ λευκοτάτη ἐκεῖνη τοῦ ὀρίζοντος χροιά, ἡ συνάπτουσα ὡς ἀργυροῦς δακτύλιος τὸ κυανοῦν χρῶμα τοῦ πελάγους πρὸς τὸ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ.

Εἰς τὰ πελάγη τῆς Ἀρκτοῦ τὰ πάντα εἶνε βαρεῖα, σκοτεινὰ καὶ ἐνίοτε φοβερά. Καὶ ὅμως ἀφθονος εἶνε καὶ ἐκεῖ ζωϊκότης. Ἡ θολὴ βυθισθεῖσα εἰς βάθος ἐξ χιλιῶν ποδῶν ἀνέστυρεν ἄπειρα ζωάρια καὶ οἱ πάγοι τῆς Σπιτζεβέργης ἐγκλείουσιν ὅντα γιγαντιαία. Ἀλλὰ πέραν τοῦ Βορείου Ἀρκωτηρίου δὲν ὑπάρχει ἀνθρωπίνη κατοικία, δύναται δέ τις ἐβδομάδας καὶ μῆνας ὅλους ἐκεῖ νὰ πλῆῃ χωρὶς νὰ συναντήσῃ πλοῖον ἄλλο. Ἐρημος ἐκεῖ, ἔρημος ἐν τῇ θαλάσῃ, ἐνθα ὑπὲρ πᾶν ἄλλο μέρος ὁ ναυτὴς ἀναλογιζόμενος τὴν σμικρότητά του δύναται ταπεινῶς ν' ἀναφωνήσῃ ὡς ὁ ταπεινὸς ἀλιεὺς τῆς Βρεττανίας· «Βοήθησόν μοι, Κύριε, διότι εἶνε πολὺ μικρὸν τὸ πλοῖόν μου καὶ τὸ πέλαγος ἄπειρον!»

Ἡ Καρίνα καὶ ὁ Μαρσέλ ἐθεώντο τὸ θέαμα τοῦτο, πότε μὲν ἐκθαμβοί, πότε δὲ μετὰ θρησκευτικῆς κατανόξεως, καὶ συχνὰ τότε, χωρὶς νὰ ὁμιλῶσιν, ἐνόουν ὅτι ἐσκέποντο καὶ οἱ δύο τὰ αὐτά. Ἐνίοτε πάλιν ὁ ὑποπλοίαρχος ἀνεγίνωσκε πρὸς τὴν κόρην ἐκλέγων τὰ κατάλληλα μέρη, τὰ ὅποια ἐνόμιζεν ὅτι θὰ τὴν ἐνδιέφερον πλεόντερον. Τὰ συνήθη του ἀναγνώσματα ἦσαν ἡ ἐξ ἱστορικῶν βιβλίων ἡ ἐκ περιηγήσεων ἡ ποίημά τι. Ἡ Καρίνα τὸν ἤκουε μετὰ προσοχῆς. Ἄν τὴν ἐβλεπες κεκλιμένην πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς αὐτὸν ἔχουσα τεταμένον τὸ οὖς καὶ τὴν διάνοιαν, θὰ ἐνόμιζες ὅτι βλέπεις πτηνὸν κεκλιμένον εἰς τῆς φωλεᾶς του τὸ χεῖλος καὶ ἀναπνέον τὴν γλυκύτητα τοῦ δροσεροῦ ἀέρος ἢ τοῦ δάσους τὰ ἀρώματα.

Πόσον ὠφέλιμος εἶνε ἡ ἀναγνώσις, ἐννοῶ τῶν καλῶν βιβλίων! Τίποτε δὲν χάνεται εἰς τὸν κόσμον αὐτόν· ὅσον μικρὸν καὶ ἂν ᾖ ἔχει ὠρισμένην τὴν θέσιν του ἐν τῷ μεγάλῳ κατασκευάσματι Ἐκείνου, ὅστις ῥίπτει βλέμμα εὐμενὲς καὶ ἐπὶ τὴν κέδρον τοῦ Λιβάνου καὶ ἐπὶ τὴν ὕσσωπον. Ἡ σταγὼν τοῦ ὕδατος, ἥτις στάζει διὰ τῆς στέγης τῆς καλύβης, προστίθεται εἰς ἄλλας σταγόνας, αἵτινες θὰ αὐξήσωσι τὸ ρυάκιον. Οὕτω καὶ τοῦ συγγραφέως· τὸ ἔργον πολλάκις μακρὰν, ὅσον μικρὸν καὶ ἂν ᾖ, δύναται νὰ διεγείρῃ γλυκεῖαν συγκίνησιν, νὰ παρηγορήσῃ τεθλιμμένην καρδίαν!

Ἡ Καρίνα ὅμως, ἂν καὶ πολὺ ἠρέσκετο εἰς τὰ γαλλικὰ βιβλία καὶ τὴν γαλλικὴν φιλολογίαν, ἦν πολὺ ἡγάπα, δὲν ἔπαυεν ἐπαινοῦσα τὰ σουηδικά. «Κρίμον, εἶπεν ἡμέραν τινὰ πρὸς τὸν Μαρσέλ, νὰ μὴ ἡξέυρητε τὴν γλῶσσάν μου! θὰ ἀ-

ναγινώσκωμεν ὁμοῦ τοὺς ποιητάς, οὓς ἀγαπῶ καὶ ὧν δὲν δύναμαι νὰ σᾶς μεταφράσω τὸ κάλλος». Ἐπειτα δὲ αἰφνης κροτοῦσα τὰς χεῖρας ἀνέκραξε μετὰ παιδικῆς χαρᾶς·

— Νὰ μάθητε σουηδικά.

— Τὸ ἐπεθύμουν, ἀπάντησεν ὁ Μαρσέλ, ἀλλὰ θὰ ᾔνε δύσκολα.

— Καθόλου, ἀφ' οὐμάλιστα ἡξέυρητε ἀγγλικά καὶ, νομίζω, ὀλίγα γερμανικά. Αἱ δύο αὐταὶ γλῶσσαι θὰ σᾶς βοηθήσουν νὰ μάθητε τὴν γλῶσσαν τῆς ἀγαπητῆς μου πατρίδος καὶ θὰ ἴδητε τί ὥραία γλῶσσα! Εἶνε γλῶσσα τῆς τιμῆς καὶ τῶν ἡρώων· καθὼς λέγει ὁ ποιητὴς μας Τέγνερ, ἡχεῖ ὡς ὁ ὀρείχαλκος καὶ λάμπει ὡς ὁ ἥλιος.

— Σᾶς ἤκουσα πολλάκις ὁμιλοῦσαν σουηδιστὶ μετὰ τοῦ πατρὸς σας καὶ ἀληθῶς μοὶ ἐνεποίησεν αἴσθησιν ἡ ἀρμονία τῆς γλώσσας σας. Ἐπειτα ἔχω πολλὴν εὐκολίαν εἰς τὸ νὰ μανθάνω ξένας γλώσσας. Οὐδέποτε ἐπεθύμησα νὰ εἶχον ὅλα τὰ ἔθνη μίαν γλῶσσαν, ὡς δὲν ἐπεθύμησα νὰ εἶχον τὴν αὐτὴν φυσιογνωμίαν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι καὶ νὰ ἔφερον τὸν αὐτὸν καρπὸν ὅλα τὰ δένδρα.

— Καὶ ὅμως, ὑπέλαβεν ἡ Καρίνα, θὰ ᾔτο ὠραῖον νὰ ὁμιλοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τὴν αὐτὴν γλῶσσαν.

— Διὰ τὸ ἐμπόριον θὰ ᾔτο ὠραῖον βεβαίως, ὡς καὶ διὰ τὰς ὑλικὰς ἀνάγκας τοῦ βίου καὶ διὰ τὴν διάδοσιν πρακτικῶν γνώσεων· ἐπιβλαβέστατον ὅμως διὰ τὴν διάκρισιν τῶν ἐθνικῶν χαρακτήρων! Διότι, παρατηρήσατε, ἂν ὅπως τώρα φαίνεται ἀποδεδειγμένον, ὅλα τῆς Εὐρώπης αἱ γλῶσσαι ἔχουσι κοινὴν ἀρχήν, εἶνε δηλαδὴ κλάδοι φυνέτες ἐκ τῶν μονοσυλλαβικῶν γλωσσῶν τῶν Ἰνδιῶν, αὐταὶ διασπαρεῖσαι διεμορφώθησαν ὅχι μόνον σύμφωνα πρὸς τὰ ἥθη τῶν διαφόρων λαῶν, ἀλλὰ καὶ σύμφωνα πρὸς τὸ κλίμα, ὅπερ οὗτοι κατοικοῦσι. Εἰς τὴν Ἀρκτον εὐρίσκωμεν γλώσσας ἀνδρικοτέρας, πολὺ τοιςμὲν, σύμφωνα λαρυγγοπρόφερα, τὰ ὅποια κατὰ τὸν σοφὸν φιλόλογον Al. Murray εἶνε τὰ ὁσαῦτα τῶν γλωσσῶν. Εἰς τὴν Μεσημβρίαν ἀπαλὰ φωνήεντα καὶ πολλὴν εὐλυγισίαν. Αἱ γλῶσσαι τῶν βορείων ἐθνῶν εἶνε ὡς νὰ ἔγειναν ἐπίτηδες διὰ τὰ κλίματα ἐκεῖνα, διὰ τοὺς μυχυμοὺς τῶν κυμάτων, διὰ τὰς τρικυμίας, αἰτῶν μεσημβρινῶν διὰ τοὺς ἔρωτας, διὰ τὰ ἀσμάτια, διὰ τὸν ὑπὸ τὰς ἡνθισμένας πορτοκαλλέας ψιθυρὸν. Ἡ γλῶσσα λοιπὸν ἔχει πολλὴν σχέσιν πρὸς τὴν ὅλην διαμόρφωσιν τοῦ λαλοῦντος αὐτὴν ἔθνους, ἐπιδρᾷ μάλιστα καὶ ἐπὶ τῆς διανοίας. Οὕτω λ. χ. διὰ νὰ γράψω ἐπιστολὴν θετικὴν καὶ ἀκριβῆ θὰ μετεχειρίζομην τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν, διὰ νὰ περιγράψω μίαν τοποθεσίαν τὴν ἀγγλικήν, διὰ τὴν ἐλεγείαν τὴν γερμανικὴν, δι' ἐν ἱπποτικὸν ἄσμα τὴν ἰσπανικὴν καὶ δι' ἐν ἐρωτικὸν ἄσμάτιον τὴν ἰταλικήν.

— 'Α! κύριε, δὲν ἤξούρετε σουηδικά. Ἡ σουηδικὴ γλῶσσα συνεννοῖ ὅλα αὐτὰ τὰ προτερήματα. Προσπαθήσατε νὰ τὴν μάθητε.

— Ἀλλὰ πῶς;

— Πῶς; ὀλιγόπαιτε! Ἐχὼ ἐδῶ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα βιβλία, χρειάζεται δὲ ἐπιμέλεια καὶ ὑπακοή, κύριε.

— Δέχομαι λοιπὸν καὶ σῆς διαβεβαίω ὅτι οὐδέποτε θὰ ὑπάρξῃ μαθητὴς εὐπειθέστερος.

Ἡ διδασκαλία ἤρχισεν αὐθημερόν. Ὁ ὑποπλοίαρχος καθήμενος παρὰ τῇ Καρίνᾳ ἤκουε μετὰ προσοχῆς τὰ μαθήματά της καὶ ἐδείκνυν ἐπιμέλειαν καὶ ὑπακοήν παραδειγματικὴν.

«Πόσον γλυκὴ εἶνε, λέγει ὁ Βύρων, νὰ μανθάνῃ τις μίαν ξένην γλῶσσαν ἀπὸ τῶν χειλέων καὶ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν γυναικὸς, ὅταν νέα εἶνε ἡ διδάσκουσα, νέος καὶ ὁ μαθητής».

Καὶ ἦτο νέα καὶ ὥραία ἡ παραδίδουσα ἐπὶ τοῦ καταστροφώματος τῆς *Ρόζας Μαρίας* τὴν γραμματικὴν καὶ τὴν σύνταξιν τῆς μητρικῆς τῆς γλώσσης, νέος καὶ ὁ δι' ὃν ἐγίνετο ἡ διδασκαλία. Ἡπὸρρει καὶ αὐτὸς πῶς ἐφαίνοντο εἰς αὐτὸν τόσον γλυκαίαι αἱ ὥραι τοῦ μαθήματος, πῶς τόσον διαυγὴς ἦτο ἡ σουηδικὴ γραμματικὴ καὶ πῶς τόσον μελωδικὴ ἡ γλῶσσα τῆς Καρίνας.

Ὁ Βλονδὼ τὸν παρετήρει ἐνίοτε καὶ ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν, κατὰ τὴν παλαιὰν του συνήθειαν, τὴν ἰσπανικὴν παροιμίαν *De pequena centella gran hoguera*, δηλαδή ἀπὸ μικροῦ σπινθήρος μέγα πῦρ.

XAVIER MARMIER

Μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας.

*Εἰς τὴν συνέχισιν.

Ἡ προκειμένη σύντομος γεωγραφία τῆς Σερβίας συντάχθη ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ περὶ Σέρβων καὶ Σερβίας συγγράμματος τοῦ Ἀγγλοῦ Denton, ὅπερ ὁ Γερμανὸς Coelln, ἱερὰς τῆς ἐν Βαλεγκράδῳ γερμανικῆς ἐκκλησ. κοινότητος ἐπιτηρηγασθεὶς ἐπὶ νέων πηγῶν καὶ νέων ἱερωνύμων τῆς χώρας, ἐξέδωκε γερμανιστὶ ἐν νέου ἐν Βερολίνῳ τῷ 1865 ὑπὸ τὸν ἐξῆς τίτλον *Serbien und die Serben* von Rev. W. Denton M. A. Nach anderen Quellen und eigenen Erfahrungen u. s. l. Ὅλαι δὲ αἱ σχετιζομένης πολιτισιογραφικαὶ εἰδήσεις τοῦ ἔτους 1875, καθὼς καὶ τὰ ὄνματα τῶν ἱεραρχῶν ἡλεθθησαν ἐκ τῶν σημειώσεων ἑλληνος λοχαγοῦ τοῦ κυροβολικοῦ, πρὸ μικροῦ ἐπισκεψθέντος τὴν Σερβίαν καὶ κορηγῆσαντος αὐτὰς προθύμως πάντοτε εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς *Εστίας*.

Εἰς τὴν προκειμένην μελέτην εἰχομεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὸν στρατιωτικὸν χάρτην τοῦ Γεωγραφικοῦ Στρ. Ἰνστιτούτου τῆς Αὐστρίας (τοῦ 1876).

Δ. ΜΗΤΑΡΑΚΗΣ.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΣΕΡΒΙΑΣ

Ἡ σημερινὴ ἡγεμονία τῆς Σερβίας δὲν περιλαμβάνει ὅλας τὰς χώρας, τὰς κατοικοιουμένας ὑπὸ τῆς φυλῆς τῶν Σέρβων, οὐδ' ἔχει τὴν ἑκτασιν καὶ τὰ ὅρια τοῦ κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ὑπάρξαντος σερβικοῦ κράτους, ὅπερ, ὡς γνωστὸν, ἐξεστίνετο ἀπὸ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου, περικλείον τὴν Μακεδονίαν, Θεσσαλίαν, Βοσνίαν, Ῥαγουζαν, καὶ μέρος τῆς Ῥωμανίας, Βουλγαρίας, Δαλματίας καὶ

Κροατίας. Ἐν ταῖς χώραις δὲ ταύταις κεῖνται καὶ τὰ κυριώτερα ἱστορικὰ μνημεῖα καὶ οἱ τάφοι τῶν πρώτων βασιλέων καὶ ἡρώων τῆς Σερβίας.

Ἡ Σερβία ὡς ἔχει τὰ νῦν εἶναι σμικρὰ τὴν ἑκτασιν· κειμένη μετὰ τῆς 43° καὶ 45° Β. πλάτους καὶ μετὰ τῆς 17° καὶ 20° 10' Ἀν. μήκους ἔχει ὅρια πρὸς Β. τὰς μεσημβρινὰς ὄχθας τοῦ Σαῦου καὶ τοῦ Δουνάβου, τὰς πρὸς τὴν Σλαβονίαν καὶ τὸ Βανάτ· πρὸς Δ. τὴν Βοσνίαν, ἀπὸ τῆς ὁποίας διαχωρίζει αὐτὴν ὁ Δρίνος, ὁ ὁποῖος πηγάζων ἀπὸ τῶν ὀρέων τοῦ Μαυροβουνίου καὶ τῆς Ἐρζεγοβίνης καὶ βέων πρὸς Β. ἐκβάλλει παρὰ τὴν Μετροβίτσαν εἰς τὸν Σαῦον· πρὸς Ἀν. τὴν Βλαχίαν καὶ Βουλγαρίαν, ἀφ' ὧν διαχωρίζεται διὰ τοῦ Δουνάβου καὶ τοῦ Τιμὸκ καὶ πρὸς Ν. τὴν Ἀλβανίαν καὶ τὴν ἀρχαίαν Σερβίαν. Ἐκ τῶν συνόρων τούτων φυσικὰ εἶναι τὰ βόρεια καὶ δυτικὰ, τὰ μεσημβρινὰ δὲ καὶ μέρος τῶν ἀνατολικῶν εἶναι κακῶς διακεχωραγμένα, οὐδὲν παρέχοντα φυσικὸν ἀμυντήριον κατὰ τῆς Τουρκίας.

Ἡ ἑκτασις τῆς Σερβίας ἀπὸ Ἀν. πρὸς Δ. κατὰ τὸ πλατύτερον αὐτῆς μέρος εἶναι 41 γεωγρ. μιλίων, ἀπὸ τῆς βορείας δ' αὐτῆς βάσεως μέχρι τοῦ ἀκροτάτου σημείου πρὸς μεσημβρίαν 26 μιλ. Τὸ ὅλον δ' ἐμβαδὸν τῆς χώρας συνίσταται ἐξ 791 τετραγωνικῶν γεωγρ. μιλίων.

Οἱ σημαντικώτεροι τῶν ποταμῶν τῆς Σερβίας εἶναι ὁ *Δούναβις* καὶ ὁ *Σαῦος*. Ἐκ τῶν ΜΑ. ὁρίων πηγάζει ὁ σερβικὸς *Μοράβα*, ὁ ὁποῖος διαρρέων τὰς πόλεις Οὐσίτζαν καὶ Τσάτσικ δέχεται ἐκ μεσημβρίας τὰ ὕδατα τοῦ *Ιθάρ* καὶ ἐνούμενος παρὰ τὸ Κρούσεβατς μετὰ τοῦ βουλγαρικοῦ *Μοράβα*, στρέφεται εἰς τὰς βορρᾶν διχοτομῶν τὴν Σερβίαν εἰς δύο σχεδὸν ἴσα μέρη, Ἀνω καὶ Κάτω Σερβίαν· ἐκβάλλει δὲ εἰς τὸν Δουνάβιν παρὰ τὴν Σεμένδριαν. Εἰς τὸν Μοράβαν χύνονται ἕτεροι ποταμοί, ὧν κυριώτερος ἡ *Γιασσενίτσα* καὶ ἡ *Ρεσσάβα*. Πλὴν τούτων δὲ εἰς τὸν Δουνάβιν ἐκχεεῖ ἡ *Μιλάβα* ἐξ Ἀν. τῆς Σερβίας, ἀρδεύουσα μίαν τῶν θαλλερωτέρων κατὰ τὸ ἔαρ κοιλάδων τῆς Σερβίας. Αἱ πηγαὶ τῆς Μιλάβα ὁμοιάζουσι πρὸς ἀρτεσιανὸν φρέαρ διαμέτρου 40 ποδῶν. Ἔτεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ *Πεκ*, οὗτινος τὰ ὕδατα παρασύρουσι ψάμμον χρυσῆν, καὶ ὁ *Τιμόκ* πρὸς Δ. δὲ βέει ἡ *Κολομβάρα* ἐκβάλλουσα εἰς τὸν Σαῦον καὶ ὁ *Ζαδάρ* εἰς τὸν Δρίνον.

Ἡ χώρα τῆς Σερβίας ἔχει ἀφρονίαν ὑδάτων· πλὴν δὲ τῶν φυσικῶν ποταμῶν καὶ χειμάρρων, διετέμενται καὶ ὑπὸ τεχνικῶν ὑδραγωγείων βωματικῆς κατασκευῆς, δι' ὧν οἱ Ῥωμαῖοι τὸ πάλαι ἤρδευον τὰς πόρρω τῶν ποταμῶν κειμένας γαίας. Οἱ περὶ τοὺς ποταμοὺς λόφοι καὶ τὰ ἔρη εἶναι κατὰφυτοὶ καὶ καρποφόροι, καὶ πλήρεις βοσκημάτων.

Τὰ ὄρη τῆς Σερβίας συνίστανται μᾶλλον ἐκ πληθύος μεμονωμένων κωνικῶν ὀρέων ὑψομένων ἐκ τῶν πεδιάδων καὶ ἐξ ἀνωμάτων συμπλεγμάτων λόφων, ἢ ἐξ ὑψηλῶν ὀρέων. Τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Σερβίας Κοπάονικ δὲν ὑπερτερεῖ τὸ ὕψος τῶν 2000 μέτρων· οὐχ ἦττον δὲ παριστᾷ ἡ χώρα τὰς ἀγρίας ὄψεις ὀρεινῶν τόπων καὶ μάλιστα πρὸς τὰ ὄρια τῆς Βοσνίας. Οὐ μακρὰν τῶν Βουλγαρικῶν ὀρίων πρὸς Ἄν. τὰ Καρπάθια ὄρη διασταυροῦντα ἐντεύθεν τῆς Οὐγγαρίας τὸν Δούναβιν καὶ σχηματίζοντα διὰ τῶν ἀποτόμων καὶ κατωφερῶν αὐτοῦ ὄχθων τὴν καλουμένην Σιδηρᾶν πύλιν τοῦ Δουνάβεως, διαμερίζονται ἐπὶ τῆς σερβικῆς ὄχθης εἰς πολλὰς σειρὰς ὀρέων διατεταγμένων ἐν τῷ νομῷ τοῦ Ποσάρεβατζ. Τὸ ὄρεινόν τοῦτο σύστημα παρέχει μὲν εἰς τὴν χώραν μεγίστην γεωγραφικὴν χάριν, διασπᾷ ὅμως αὐτὴν καὶ καθιστᾷ ἄβυστον.

Οἱ λόφοι καὶ τὰ ὄρη ἐν τισὶ τόποις καλύπτονται ὑπὸ πυκνῶν δασῶν, τὸ πλεῖστον δρυῶν, ἐξυῶν, βουμελιῶν (κ. μελιῶν)· ἐνθα δὲ ταῦτα εἶναι ἐξηρανωμένα αἱ κλιτύες τῶν λόφων εἶναι καταπράσινοι ὑπὸ ἀμπελώνων καὶ σιτοφόρων ἀγρῶν.

Ἡ φυσικὴ βλάστησις ἐν Σερβίᾳ παριστᾷ ἰδιόζων τι φαινόμενον· διότι καίπερ τῆς χώρας κειμένης ὑπὸ τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος μετὰ τῆς Ἄνω Ἰταλίας, ἡ βλάστησις ὁμοιάζει πρὸς τὴν τῆς μέσης Γερμανίας, τὸ μὲν ἕνεκα τῆς ἀνατολικωτέρας αὐτῆς θέσεως, τὸ δὲ διότι ὁ Αἰμός κεῖται μεσημβρινώτερον, ὥστε πνέουσιν ἰσχυρώτερον οἱ ὄριμεις βόρειοι ἄνεμοι, ἢ οἱ πρὸς μεσημβρινοὶ καλυψόμενοι ὑπὸ τοῦ Αἰμοῦ. Ἐπὶ τῶν ὀδῶν τῶν δασῶν καὶ τῶν ἐν τούτοις ὑπαίθρων μερῶν ἀπαντᾷ τις ἀφρονίαν χαμαικερασεῶν καὶ βάτων· τὸ δὲ λυπρὸν ἔδαφος βραχυῶν τινῶν καὶ ἀποτόμων μερῶν βλέπει κεκαλυμμένον ὑπὸ μυρτίλλων. Τὰ ἄγρια φυτὰ καὶ τὰ ἄγρια ἄνθη, τὰ ἐνταῦθα φυόμενα, ὁμοιάζουν τὰ τῆς Ἀγγλίας. Ἐκ τούτων ἴον τὸ εὖοσμον, τὸ κοινὸν λευκάνθεμον, ἴον τὸ τρίχρουν, τὸ εὐφόρβιον, τὸ κυκλάμινον, ἡ μυρσώτις (μὴ μὲ λησμονῆς,) αἱ βερονίκαι, πολλὰ εἶδη τῶν ὀρχιδιδῶν, ἄγρια σκόροδα, κολχικὸν, λυχνίς καθωραίζουσι τοὺς ἀγρούς. Αἱ αἵμασιαι τῶν ὀρέων καλύπτονται ὑπὸ λονιστρῶν, ὑπὸ κληματίδων, ὑπὸ ἀγρίων λυκίσκων καὶ ἀμπέλων, περιφράσσονται δὲ ὑπὸ γονατοθάμων, βάτων, τῆς ἀκανθώδους προύμνης καὶ τῆς κραταίγου. Ἡ ἀγρία ἀπιδέα, ἡ κερασεῖα, ἡ κοκκυμηλέα καὶ ἡ μηλέα ἐνταῦθα εὐδοκίμουσιν, ὥς καὶ ἐν τοῖς δάσεσιν οἱ κύτισοι παρὰ τὰς ὁδοὺς, καὶ αἱ σύριγγες (κ. πασχαλέαι) ἐπὶ τῶν κλιτύων τῶν λόφων· περὶ δὲ τὸν Δρίνον φύονται ὀλόκληρα δάση ἀγρίων καρυῶν καὶ μωρεῶν.

Ἐκ τῶν ἀμπελώνων τῆς Σεμενδρίας, τοῦ Ποσάρεβατζ, τοῦ Νεγοτίν καὶ τῆς Ραβανίτζας

παράγεται κάλλιστος οἶνος. Ἡ ἄμπελος δὲ εἰσῆχθη εἰς Σερβίαν ἐπὶ τῆς κυριαρχίας τῶν Ῥωμαίων.

Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Σερβίας αἱ οἰκαί περικυκλοῦνται ὑπὸ κήπων καὶ ὀπωροφόρων δένδρων, ἐκ τῶν καρπῶν τῶν ὁποίων γίνεται μεγάλη ἐξαγωγή. Ἐκ τῶν κοκκυμηλῶν δὲ (κορομηλῶν) κατασκευάζουσι τὸ οἶνοπνευματῶδες ποτὸν σιλίβοβιτς, σύνθετος καὶ ἀγαπητὸν τοῖς ἐγχωρίοις. Μέγα ἐμπόριον παρέχει τῇ Σερβίᾳ καὶ ἡ ἐξαγωγή τῶν βαλάνων τῶν χρησίων τῇ βυρσοδεφίᾳ, ἡ ξυλεῖα καὶ οἱ ξυλάνθρακες.

Ἡ ἑλλειψὶς ὕμνος λιμένος πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν καὶ ἡ ἑλλειψὶς σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας μετὰ τῆς Εὐρώπης ἀποκλείουσι τὴν Σερβίαν ἀπὸ τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἀγορῶν καὶ καθιστῶσι τὰ ἐκτεταγμένα αὐτῆς δάση καὶ τὰ πλούσια προϊόντα ἄνευ μεγάλης ἀξίας. Αἱ πελώριαι δρυὲς τῆς Σερβίας δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς ναυπήγησιν τῶν μεγαλειτέρων πλοίων, τὰ νῦν ὅμως ἐξ ἑλλείψεως ἀγορᾶς σήπονται ἐπὶ τῶν ὀρέων ἢ χρησιμεύουσιν ἀντὶ καυσίμου ὕλης. Διὰ τοῦτο σήμερον ὁ πλοῦτος τῆς Σερβίας συνίσταται εἰς τὰς ἀπείρους ἀγέλας τῶν χοίρων τῶν τρεφομένων ὑπὸ τῶν βαλάνων, ὧν τὰ δένδρα καλύπτουσι πολλῶν μιλίων ἐκτάσεις. Ἐκ τῶν χοίρων τούτων 200,000 ἐτησίως ἐξάγονται εἰς Οὐγγαρίαν καὶ Γερμανίαν, πωλούμενοι ἀντὶ εὐτελοῦς μὲν τιμῆματος, ἀλλ' οὐχ ἦττον ἐπωφελοῦς τοῖς πωληταῖς.

Τὰ δάση τῆς Σερβίας κρύπτουσιν ἄπειρα συνήθη κατὰ τὴν μέσην Εὐρώπην ζῷα, οἷον λαγωούς, ἐλάφους, πρόκις, ἀλώπεκας, ἀγριοχοίρους, ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν δὲ ὀρέων ἐναπομένουσιν ἔτι τινὲς ἄρκτοι καὶ λύγκες, αἵτινες ὅμως δὲν κατέρχονται μέχρι τῆς κατοικίας τῶν ἀνθρώπων. Μόνον κατὰ τὸ φθινόπωρον φαίνεται ἡ ἄρκτος σείουσα τὰς ἀγρίας κοκκυμηλέας καὶ ἀρπάζουσα χοίρους πρὸς κορεσμόν τῆς πείνης τῆς. Καὶ ὁ λύκος εἶναι σπάνιος ἐν τῇ χώρᾳ, ὥς καὶ ἡ ἄρκτος, θὰ κατελέγετο δὲ μετὰ τῶν ἐκλελοιπόντων ζώων τοῦ μέρους τούτου τῆς Εὐρώπης, ἐὰν δὲν κατήρχετο ἐκ τῆς Αὐστρίας ὅταν ὁ Σαῦος καὶ ὁ Δούναβις παγώνωσιν. Αἰγαγροὶ ἢ ὀρειναὶ αἰγες ζῶσιν ἐπὶ τῶν πετρωδῶν ὀρέων.

Ὡς πρὸς τὰ πτηνὰ δ' ἐπίσης ἡ χώρα εἶναι ἀρκοῦντως πλουσίη· οἱ χονδρομύται, οἱ ὄρυγες, οἱ σκολόπακες, αἱ ἄγριαί περιστέραι, οἱ γῦπες, οἱ ἀετοί, οὓς βλέπει τις ἱπταμένους ὑπὲρ τὰς λόχμας καὶ κατὰ μῆκος τῶν ποταμῶν διώκοντας λείαν, δίδουσι ζῶν ἐν τῇ δάσῃ, ἐν οἷς βιοῦσιν. Οἱ ποταμοὶ τῆς χώρας γέμουσιν ὡσαύτως διαφόρων ἰχθύων, ὧν συνηθέστερος ὁ ἀκηπίσκος τοῦ Δουνάβεως, ἡδεῖα τροφὴ καὶ συνήθης τῶν κατοίκων, παρέχων μετ' ἄλλου τινος εἶδους ἀκηπίσκου ἐξαίρετον μέλαν ὠστᾶριχος. Ἔτερα εἶδη μικρῶν ἰχθύων, π. χ. ὁ κυπρίνος, ἡ πέρκα, ὁ

σαλομένων, ἀλιεύονται ἐκ τῶν ποταμῶν, πωλούμενοι ἀλίπαστοι ἢ ξηροί.

Ἡ Σερβία περιέχει ὡσαύτως ἀφθονίαν μεταλλείων χαλκοῦ, μολύβδου, σιδήρου, χρυσοῦ, ἀργύρου, γύψου, ψευδαργύρου, πυρομάχου ἀργύρου καὶ ὀρυκτὰ γαιανθράκων. Τὰ τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου δὲν εἶναι πλούσια. Ὁ σίδηρος τῆς Σερβίας κατὰ τὴν καθηρότητα καὶ τὴν ἀφθονίαν οὐδενὸς ἑτέρου μεταλλείου σιδήρου εἶναι ὑποδεέστερος. Ἐκμετάλλευσαι δὲ σιδήρου ἐγένετο ἐνταῦθα ἐπὶ ἐπὶ Ῥωμαίων.

Οἱ γαιανθράκες εὐρίσκονται πολλοὶ ἀπὸ τοῦ χωρίου Δόβρα ἐπὶ τοῦ Δουνάβου μέχρι τῆς μονῆς Ῥαθανίτζης παρὰ τὴν Τσούπρια. Οἱ τῆς Δόβρας καίπερ κείμενοι 60 πόδες ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ἰσοπαρίζουσι κατὰ τὴν ποιότητα πρὸς τοὺς τοῦ Νιουκάστελ τῆς Ἀγγλίας.

Ίαματικά ὕδατα ὡσαύτως ὑπάρχουσι πολλοῦ. Τὴν διαχείρισιν δὲ αὐτῶν ἔχει ἡ Κυβέρνησις.

Ἡ βιομηχανία ἐν Σερβίᾳ διατελεῖ ἐπὶ οὖσα ἐν τῇ νηπιότητι αὐτῆς· οὐχ ἦτοεν οὐδεμία ἄλλη χώρα τῆς Εὐρώπης παρομοίας ἐκτάσεως παρέχει στάδιον εὐρὺ πρὸς καταβολὴν κεφαλαίων καὶ ἐργασίας. Ἐν τῇ πόλει Ουσίτζα ὑπάρχει ἐργαστάσιον μαλίνων στρατιωτικῶν σκευασμάτων, παράγον ἐτησίως περὶ τὰς 8,000 τοικοῦτων. Ἀτμόμυλοι ἐν ὅλῃ τῇ Σερβίᾳ ὑπάρχουσιν 9, ὧν 4 ἐν Βελιγραδίῳ. Ἰδιωτικὰ πυριτιδοποιεῖα ὑπάρχουσιν ἐν Κρούσεβατς 3, ἐν Ῥεσάδα 3 καὶ ἐν Ουσίτζα 4, παράγοντα ἐτησίως ἕως 120,000 ὁκ. πυριτιδος. Τὸ νύτριν καὶ τὸ θεῖον προμηθεύονται ἐκ Τεργέστης.

Ἡ Σερβία διοικητικῶς διακεῖται εἰς 47 νομοὺς, ὑποδιαιρουμένους εἰς 62 ἐπαρχίας. Ἐκ τῶν νομῶν τούτων 12 κεῖνται περὶ τὰ σύνορα αὐτῆς, 5 δὲ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ. Περιγράφωμεν ἤδη αὐτοὺς ἀρχόμενοι ἀπὸ τῶν περὶ τὴν ὀροθετικὴν γραμμὴν.

1) Νομὸς Βελιγραδίου· περιέχει ἐν ὅλῳ κατοίκους 88,648. Ἐπαρχίαι τοῦ νομοῦ 5· Ποσάδσκη, Βρατσάρσκη, Γροτσάνσκη, Κολουβάρσκη, Κοσματίσκη. Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ Βελιγραδίον (κάτοικοι 24,768 καὶ οἰκίαι 3,478), πόλις δ' αὖτε κειμένη ἐπὶ τῆς προσεχοῦς τῆς σχηματιζομένης ὑπὸ τῆς συμβολῆς τῶν ποταμῶν Σάβου καὶ Δουνάβου. Ἐνταῦθα εἶναι ἡ ἑδρα τοῦ ἡγεμόνος, τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ μητροπολίτου Σερβίας, καὶ τῶν ἀνωτέρων δικαστηρίων. Περιέχει 3 σερβικὰς ἐκκλησίας, 4 γερμανο-εὐαγγελικὰς, 4 καθολικὸν ναῖσκον ἐν τῷ Αὐστριακῷ προξενίῳ, 11 τζαμί, 3 συναγωγὰς, λυκαίον, 2 γυμνάσια Α' καὶ Β' βαθμοῦ, θεολογικὴν σχολὴν καὶ ἐμπορικὴν, σχολεῖον τῶν θηλέων, 8 προκαταρκτικὰ σχολεῖα, ὧν 4 ἑλληνικὸν, 1 πρωτοσταυτικὸν γερμανικὸν, 1 καθολικὸν καὶ 1 ἰουδαϊκὸν, ἀναγνωστήριον ἐφημερίδων, 3 τυπογρα-

φεία, βιβλιοθήκην 20,000 τόμων, μουσεῖον, πολιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν νοσοκομεῖον, φρενοκομεῖον. ΜΑ. τοῦ Βελιγραδίου κεῖται τὸ Τόφινδερ, τερπνὸν χωρίδιον ἐκ 30 οἰκιῶν μετὰ ἄλλους καὶ θηριοτροφείου. Τὸ ὅλον τῶν σχολείων τοῦ νομοῦ Βελιγραδίου ἀναβαίνει εἰς 74.

2) Σεμενδρίας· κάτ. 60,077. Ἐπαρχίαι 3· Ποδουνάφσκη, Γεσενίτσκη, Ὁράσκη. Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ Σεμενδρία, ἐπὶ τοῦ Δουνάβου, (κάτ. 5,122), ἔχουσα φρούριον κτισθὲν τῷ 1432 ὑπὸ Γεωργίου Βράνκοβιτς. Πόλεις Χασάν-Πασά-Παλάνκα (κάτ. 4300).

3) Ποσχάρεβατς· κάτ. 142,604. Ἐπαρχίαι 7· Ποσχάρεβάτσκη, Γολουδάτσκη, Σβίτσκη, Ὁμλόσκη, Μλάσκη, Μοράδσκη, Ῥάμσκη. Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ Ποσχάρεβατς παρὰ τὸν Μοράδαν (κάτ. 6,909). Ἐνταῦθα κεῖνται καὶ τὰ ἡγεμονικὰ κτήματα. Πόλ. Γραδίσκη ἐπὶ τοῦ Δουνάβου (κάτ. 2,200), καὶ Σαγκοβίτσα, ἔνθα ὑπάρχουσι μεταλλεῖα.

4) Κράϊνας· κάτ. 70,293. Ἐπαρχ. 4· Κράϊσκη, Περέτσκη, Παλάνσκη, Κλούτσκη. Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ Νεργοσίν (κάτ. 4,325), πόλις ἐμπορικὴ. Ἑτεραί πόλεις Κλάδοβο (1,300 κάτ.) ἐπὶ τοῦ Δουνάβου, ἀπέναντι τοῦ Τουρνο-Σεβερίνου. Μελάνοβατς ἐπὶ τοῦ Δουνάβου (1,400 κάτ.). Αδακάλη, φρούριον ἐπὶ νήσου ἐπὶ τοῦ Δουνάβου παρὰ τὴν Ὀρσοβα. Μαΐδαμπεκ (600 κάτ.) περιέχει μεταλλεῖα σιδήρου καὶ ψευδαργύρου. Ἐκ τούτων δὲ προμηθεύεται ἡ Κυβέρνησις καὶ τὸν διὰ τὰς στρατιωτικὰς χρείας σίδηρον.

5) Τσερνόβιτς· κάτ. 53,284. Ἐπαρχ. 2· Βολιβέβάτσκη καὶ Σχίτσάρσκη. Πρωτ. Σαϊτσάρ ἐπὶ τοῦ Τιμόκ (κάτ. 3,860).

6) Κνιάζεβατς· κάτ. 55,079. Ἐπαρχ. 2· Ζαγλαβάτσκη καὶ Ζσερλίτσκη. Πρωτ. Κνιάζεβατς ἐπὶ τοῦ Τιμόκ (κάτ. 3,057). Πόλεις Γραμάνδα· τελωνιακὸς σταθμός. Μίαν ὥραν μακρὰν ὑπάρχει τὸ φρούριον Σφρλίκ, ἡ θύα τοῦ ὁποίου ἐκτείνεται μέχρι Νύσσης, εἰς τὴν ἀρχαίαν Σερβίαν.

7) Ἀλεξινάτς· κάτ. 48,136. Ἐπαρχ. 3· Βάνσκη, Ἀλεξινάτσκη, Μοράδσκη. Πρωτεύουσα Ἀλεξινάτς (κάτ. 3,954)· πόλις ἐμπορικὴ καὶ τελωνιακὸς σταθμός. Πόλεις Βάνγια, ἐν ᾗ ὑπάρχουσιν ἱαματικὰ ὕδατα ἐξ ὕδατος καθαροῦ 60° θερμότητος. Οὐ μακρὸν ἀπέχει ἐπὶ τινος κορυφῆς τοῦ ὄρους Χρτάνι κατὰ τὸ θέρος εὐρίσκεται πάγος.

8) Κρούσεβατς· κάτ. 67,439. Ἐπαρχ. 4· Κοζνίτσκη, Γεσάνσκη, Κρούσεβάτσκη, Τριστενίσκη. Πρωτεύουσα Κρούσεβατς παρὰ τὸν Μοράδαν (κάτ. 3,022). Ἐνταῦθα ὑπάρχει ἐκκλησία βοζαντινὴ τοῦ Τσάρου Λαζάρου. Πρὸς Μ. κεῖται τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Σερβίας Κοπάονικ ἐκ τοῦ ὁποίου ἐκτείνεται μεγαλοπρεπὴς θέα μέχρι Μυροδουνίου, Νοβι-Παζάρ καὶ τοῦ περιωνύμου διὰ τὴν μάχην τοῦ 1389 Κοσυροπέδιου.

9) Τσατοσάκ· κάτ. 58,037. Ἐπαρχ. 4· Τσερ-

νάκη, Στουδενίτση, Αρχαγεβιάτση, Καρανοβάτση. Πρωτεύουσα *Τσατσάκ* ἐπὶ τοῦ Μοράβα (κάτ. 1922). Ἐντεῦθεν 3 ὥρας μακρὰν κεῖται τὸ ὄρος Ὁδσαρ ἔχον θέαν ἀξίαν λόγου καὶ περὶ αὐτὸ 6 μοναστήρια. Πόλεις *Καράνοβατς* ἐπὶ τοῦ Ἰθάρ (κάτ. 1500). Ἐνταῦθα κεῖται ἡ μονὴ Τζιτζίτσα ἔχουσα βυζαντινῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἐκκλησίαν, ἐν ἧ ἐστέφοντο οἱ βασιλεῖς τῆς Σερβίας. Πόρρω τῆς πόλεως εἰς ἀπόστασιν ὁδοῦ μιᾶς ἡμέρας ὑπάρχει ἡ Μονὴ Στουδενίτσα μετὰ μεγαλοπρεποῦς ἐκκλησίας, ἐν ἧ τέταπται ὁ πρῶτος Βασιλεὺς τῆς Σερβίας Στέφανος Νεμάνγια.

10) Οὐσχίτσα· κάτ. 104,377. Ἐπαρχ. 6· Ἀρίλσκη, Σατιβόρσκη, Μοράβσκη, Ποζέτσκη, Ρατσάνσκη, Τσερνογκόρσκη. Πρωτεύουσα *Οὐσχίτσα* (κάτ. 3,163).

11) Ποδρίνσκα· κάτ. 48,827. Ἐπαρχ. 3· Γιαδράνσκη, Ἀσβουκόβατση, Ραγιέβσκη. Πρωτ. *Λόσνιτσα* (κάτ. 2,039), ἐπὶ τοῦ Δρίνου. Πόλ. *Κρουπάρ* (400 κάτ.), ἔνθα καὶ μεταλλεῖα μολύβδου.

12) Σχάβατς· κάτ. 73,419. Ἐπαρχ. 3· Ματσάνσκη, Ποσάβσκη, Ποσέρσκη. Πρωτ. *Σχάβατς* ἐπὶ τοῦ Σάου (κάτ. 6,516), πόλις ἐμπορικῇ. Πρὸς Β. κεῖται ἡ *Μάτσοβα*, πόλις περίφημος διὰ τὴν ἀφθονίαν τῶν προϊόντων τῆς.

Οἱ ἐν τῇ ἐσωτερικῇ δὲ τῆς Σερβίας νομοὶ εἰσὶν οἱ ἑξῆς·

13) Βάλιεβο· κάτ. 83,483. Ἐπαρχ. 4· Ποδγκόρσκη, Ταμιάτση, Κολουβάρσκη, Ποσαύσκη. Πρωτεύουσα *Βάλιεβο* ἐπὶ τοῦ Κολουβάρα (κάτ. 3,066)· ἐνταῦθα γίνεται ἡ μεγχελιτέρα τῶν ἐμπορικῶν πανηγύρεων τῆς Σερβίας. Ἔτεροι πόλεις τοῦ νομοῦ τούτου εἰσὶν ἡ *Οὐδ* καὶ Ὁβρένοβατς.

14) Ρουδνίσκη· κάτ. 47,567. Ἐπαρχ. 3· Τσερνογκόρσκη, Κατσέρσκη, Μοράβσκη. Πρωτεύουσα *Γκόρρι-Μιλάνοβατς* (κάτ. 858), οὕτω κληθεῖσα τῇ 1859 ὑπὸ τοῦ Μιλόσχ χάριν τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Μιλάνου, θανόντος τῇ 1810· ἐγκαλεῖτο πρότερον Βρούνιτς. Ὄνομός οὗτος περιέχει μεταλλεῖα σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου καὶ χρυσοῦ.

15) Κραγιούγεβατς· κάτ. 98,240. Ἐπαρχ. 4· Κραγιούγεβιάτση, Γρουζάνσκη, Γιασενίτση, Λεπενίτση. Πρωτ. *Κραγιούγεβατς* (κάτ. 6,385), ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1839 ἔδρα τῆς Κυβερνήσεως. Ἐνταῦθα ὑπάρχει χυτήριο πυροβόλων, πυριτιδοποιεῖον καὶ ὀπλοποιεῖον.

16) Γιαγοδίνσκη· κάτ. 62,184. Ἐπαρχ. 3· Λεβάτση, Βελίτση, Τερνίτση. Πρωτεύουσα *Γιαγοδίν* (κάτ. 1,084). Ἐνταῦθα ὑπάρχει ὑδροποιεῖον.

17) Τσουπρίνσκη· κάτ. 55,848. Ἐπαρχ. 2· Παρκλίνσκη καὶ Ρεπαύσκη. Πρωτεύουσα *Τσουπρία* (κάτ. 2,439) ἐπὶ τοῦ Μοράβα. Πόλις ἑτέρα *Παρατοίν*· Μοναὶ 2· *Ραδανίτσα* θεμελιωθεῖσα

ὑπὸ τοῦ Τσάρου Λαζάρου καὶ Μανασσία ὑπὸ τοῦ Στεφάνου Λαζάρεβιτς.

Οἱ κάτοικοι τῆς Σερβίας κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1875 συμποσοῦνται εἰς 1,333,455, ὧν 710,810 ἄρρενες καὶ 622,645 θήλεις. Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν δὲ τοῦ 1834 ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων ἦτο 668,592. Οἱ Σέρβοι φυλετικῶς ἀνήκουσιν εἰς τὰς σλαβικὰς φυλάς, κατοικοῦσιν ὅμως ἐν Σερβίᾳ καὶ Βλάχοι περὶ τὰς 220,000, Ἀθίγγανοι καὶ Ἰουδαῖοι.

Ἡ Σερβία πολιτικῶς εἶναι ἡγεμονία συνταγματικὴ καὶ κληρονομικὴ ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς Πόλης καὶ ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τῶν συναλλαξαμένων δυνάμεων κατὰ τὴν ἐν Παριείοις συνθήκην τοῦ 1854. Τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν διαχειρίζεται ὑπεύθυνον ἑπταμελὲς ὑπουργεῖον, τὴν νομοθετικὴν δὲ ἡ Βουλὴ (Σκουπσίνα) καὶ ἡ Γερουσία (Σοβιέτ). Ἡ Σκουπσίνα σύγκριται ἐξ 115 βουλευτῶν καὶ συνέργεται κατ' ἑτος. Εἰς ἐκτάκτους δὲ περιστάσεις συνέργεται καὶ ἡ μεγάλη καλουμένη Σκουπσίνα. Ἡ Γερουσία σύγκριται ἐκ 17 μελῶν, ἐνὸς ἐξ ἐκάστου τῶν 17 νομῶν.

Τὰ τῆς δικαιοσύνης ἐν Σερβίᾳ διαχειρίζονται 1067 εἰρηνοδικοὶ, ἀνὰ ἐν εἰς ἕκαστον δήμον, 18 πρωτοδικεῖα, 2 ἐμποροδικεῖα, ὧν ἐν ἑδρεύει ἐν Βελιγραδίῳ, τὸ ἕτερον ἐν Σεμενδρίῳ, 1 ἐφετεῖον διαιρούμενον εἰς δύο τμήματα, ποινικὸν καὶ πολιτικόν, 1 Ἀνωρωτικὸν δικαστήριον ἐν Βελιγραδίῳ, 1 ἐλεγκτικὸν Συνέδριον ἐν Βελιγραδίῳ. Ὑπάρχει δικαστήριον ἐνόρκων δι' ὠρισμένα τινα ἐγκλήματα (πυρκαϊᾶς, ληστείας κτλ.) Ἐτησίως καταδικάζονται περὶ τὰ δισχίλια ἄτομα, ὧν 250 διὰ φόνον.

Ἡ ἐκκλησία τῆς Σερβίας ἀνήκουσα εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἀνατολικήν, εἶναι αὐτοκέφαλος. Διοικεῖται δὲ ὑπὸ 4 ἐπισκόπων, ὧν εἰς Μητροπολίτης ἐδρεύων ἐν Βελιγραδίῳ, οἱ ἕτεροι δὲ τρεῖς ἐξαρτῶνται ἀπὸ τούτου ἐδρεύοντες ἀνὰ εἰς ἐν Σχάβατς, ἐν Νεγκοτίν, καὶ ἐν Καράνοβατς τῆς Οὐσίτσας. Ἐκάστη δὲ τῶν 4 ἐπισκοπικῶν περιφερειῶν διαιρεῖται κατὰ τὴν πολιτικὴν διαίρεσιν τῶν 17 νομῶν εἰς 3 μέχρις 6 πρεσβυτερεῖα.

Τὸ ποσὸν τῶν εἰσοδημάτων κατὰ τὸ 1875 ἀνέβη εἰς 17,517,500 δραχμ., ὧν 8,608,320 ἐξ ἀμέσων φόρων καὶ 8,909,180 ἐξ ἐμμέσων.

Τὰ δημόσια κεφάλαια τῆς χώρας εἰσὶν εἶδος δημοσίου Τραπεζικῆς κατάρτισθαις συνεπείᾳ τοῦ ἀπὸ 28 Αὐγούστου 1862 νόμου, ἥτις δανείζει ἐπὶ τόκῳ 6 τοῖς %. Πλὴν ταύτης ὑπάρχουσι καὶ ἕτερα 5 ταμεία δανείζοντα τοὺς ἰδιώτας, τὸ τῶν σχολείων, τὸ τῶν χηρῶν, τὸ τῶν ὀρφανῶν, τὸ τῶν δέμων, καὶ τὸ τῶν ἐκκλησιῶν.

Ἡ Σερβία ὡς ὑποτελής τῇ Τουρκίᾳ ἡγεμονία καταβάλλει αὐτῇ ἐτησίως φόρον ὑποτελείας 494,027 φράγκα.

Ἔχει 27 τελωνιακοὺς σταθμοὺς, ἐξ ὧν 13

πρὸς τὴν Αὐστρίαν, 13 πρὸς τὴν Τουρκίαν καὶ 1 πρὸς τὴν Ρουμανίαν. Ὁδὸς ἀμαξιτοῦς τῷ 1865 εἶχε 1854 χιλιόμετρα.

Τηλεγραφεῖα 22
ἐργαζόμενα διὰ σύρματος 972 χιλιόμετρα.

Ταχυδρομεία 42

Αἱ κατὰ τὸ 1858 διαβιβασθεῖσαι ἐπιστολαὶ καὶ ἐφημερίδες συνεποσύντο εἰς 400,000, κατὰ δὲ τὸ 1875 ἔφθασαν εἰς 600,000.

Ἡ Σερβία περιέχει πόλεις 37

Κωμοπόλεις καὶ χωρία 2,155

Δήμοι 1,067

Μονὰς 42

Μοναχοὺς 443

Σχολεῖα 514

Μαθητὰς 24,585

Μαθητρίδες 3,301

Διδασκάλους 562

Διδασκάλισσας 406

Ξενοδοχεῖα, καπηλεῖα, καφενεῖα 1,476

Δημοσίους ὑπαλλήλους 1,317

Φορολογουμένους 258,745

Αὐτοκτονίαι συμβαίνουσι κατ' ἔτος ἑκατὸν.

ΛΑΟΙ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΤΙΚΟΙ

Καθὼς ὑπάρχουσιν ἄτομα φειδωλά ἢ ἄσωτα, οὕτως ἀπαντῶνται ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ λαοὶ μᾶλλον ἀποταμιευτικοὶ ἢ μᾶλλον καταναλωτικοί. Ὁ τελευταῖος γαλλογερμανικὸς πόλεμος ἀπέδειξε διὰ τῆς εὐχερούς πληρωμῆς τῶν εἰς δισεκατομμύρια ἀποζημιώσεων αὐτοῦ τὴν ἀποταμιευτικὴν τάσιν τοῦ Γαλλικοῦ ἔθνους μεθ' ἧλθεν τὴν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ αὐτοῦ ἐπικρατοῦσαν ἰσχυρωτάτην καταναλωτικὴν τάσιν. Οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ βόρειοι Ἰταλοὶ ἐπίσης διακρίνονται διὰ τὰς ἀποταμιευτικὰς αὐτῶν ἰδιότητας.

Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν λαῶν τὰ πρωτεῖα, ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς φειδοῦς, πρέπει νὰ δοθῶσιν εἰς τοὺς Ὁλλανδοὺς καὶ τοὺς Ἑλβετοὺς. Ἐν Ὁλλανδίᾳ αἱ οἰκογένειαι ὁμοιάζουσι τὰς λοιπὰς τοῦ βίου ἐπιχειρήσεις. Ἐπειδὴ θὰ ζήσωσι διὰ τῶν οἰκογενειακῶν εἰσοδημάτων καὶ θὰ σωθῶσι διὰ τῶν ἐπ' αὐτοῖς ἀποταμιευμάτων, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐννοήσῃ ὁ Ὁλλανδὸς δαπάνας ἀπορροφώσας τὸ ἐνιαύσιον εἰσόδημά του. Ὅλαι τοιοῦτοτρόπως αἱ ἀνάγκαι αὐτοῦ κανονίζονται ἐπὶ τῆς θάσεως ταύτης, καὶ ὑπάρχουσι παραδείγματα τοιαύτης περὶ τὸ σύστημα τοῦτο ἐφαρμογῆς, ὥστε ἡ ἀναλογία τῆς δαπάνης πρὸς τὸ εἰσόδημα ἄρχεται ἐν Ὁλλανδίᾳ ἀπὸ τοῦ 1 : 10 καὶ φθάνει μετὰ τοῦ 1 : 120.

Περὶφημοὶ εἶναι αἱ Ἑλβετικαὶ κοινότητες διὰ τὸ ἐξοχὸν οἰκονομικὸν αὐτῶν πνεῦμα. Καὶ μετὰ τῶν εὐπόρων εἰς οἰκογενειῶν, τὰ ἐπὶ τῆς

τραπέζης περισσεύοντα τεμάχια τοῦ ἄρτου συναθροίζονται, ἐνώπιον καὶ αὐτοῦ τοῦ ξένου, ὅπως χρησιμεύωσι διὰ τὸ βόφημα τοῦ δειπνοῦ τῆς ἐπιούσης. Ἐν Ἑλβετίᾳ καὶ οἱ υἱοὶ καὶ αἱ θυγατέρες τῶν πλουσίων οἰκογενειῶν πρέπει νὰ κερδίζωσιν ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτῶν τὰ μικρὰ ἔξοδά των. Ὅποια διαφορὰ πρὸς τοὺς ἐν ἄλλαις χώραις συναδέλφους αὐτῶν, οἵτινες νομίζουσιν ὅτι αἱ διὰ τούτων πατρικῶν ἰδρώτων κατασκευαζόμεναι οἰκογενειακαὶ περιουσίαι πρέπει ἐξ ἁπαντός νὰ ἐπιτύχωσι μίαν ὥραν ταχύτερον εὐρεῖς πρὸς τὸ καταναλωτικὸν βάραθρον ἀγωγούς!

ΤΟ ΝΑΥΠΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΤΟ 1828

Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1828 εἰσῆλθον μετὰ τοῦ Κυβερνήτου εἰς Ναύπλιον. Τὸ Ναύπλιον ἦτο πόλις ὅλως τουρκικὴ· αἱ μὲν ὁδοὶ ἦσαν στεναί, ἀνώμαλοι καὶ βορβορώδεις, αἱ δὲ οἰκίαι ζυλόκτιστοι, πολύθυροι καὶ πάντα ἄρρυθμοι. Ἀλλὰ καὶ τῶν κατοίκων ὁ βίος ἦτο ὡς καὶ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων ἀσιατικὸς. Ἀσιατικὸν δὲ λέγων δὲν ἐννοῶ τρυφήν, διότι ὅπου λείπει ἡ ἐπιούσιος τροφή, ἐκεῖ ἡ τρυφή ἄγνωστος· ἀλλ' ὅτι, πλὴν τῆς ἐλληνομόρφου φουστανέλλας, πάντα τὰ λοιπὰ ἐγίνοντο ὡς καὶ ἐπὶ Τουρκίας. Ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις οἱ πωληταὶ ἐκάθηντο διεσταυρωμένοι τοὺς πόδας κατὰ γῆς καὶ, ἀναμένοντες εἰς μάτην ἀγοραστὰς, ἐμύζων κατηρεῖς τὴν ἀκραν τοῦ τσιμπουκίου αὐτῶν. Ἐπώλουν δὲ πέτρας πυροβόλων, πυρεκβόλα, σπάγγον, θελόνας, ράμμα, θειάφιον, πέτρας τῆς κολάσεως καὶ τὰ τοιαῦτα, πάντα ἄσημα καὶ πενιχρά. Παρέκειντο δὲ καὶ ἄλλα ἐργαστήρια, πολυτιμότερα καὶ ποικιλώτερα ἔχοντα ἐξ ἀνάγκης τὰ ἐμπορεύματα, οἷον παντοπωλεῖα, βάρφει καὶ καφενεῖα, ἅτινα καὶ πολλὰ ἦσαν καὶ πολλοὺς εἶχον τοὺς φοιτητὰς· διότι, πλὴν τῶν πανταχόθεν μετοικησάντων εἰς Ναύπλιον ἕνεκα ἀσφαλείας, καὶ τῶν κηφόνων ὅσοι, σιληνὰ μὲν καὶ βερόντιμα πιστόλια φέροντες εἰς τὴν ζώνην, καρδίαν δὲ φιλάρπαγος ἢ λαγωῦ κρύπτοντες εἰς τὰ στήθη, κατέκλυον τὴν πόλιν γαυριῶντες καὶ σειόμενοι, συνῆρβενσαν διὰ τὴν παρουσίαν τοῦ Κυβερνήτου καὶ πλῆθος ἀγωνιστῶν ἐχόντων ἀπαιτήσεις ἢ προτεινόντων δικαιώματα, καὶ ἄλλοι ἀδικηθέντες ὑπὸ ἰσχυρῶν καὶ ἐπικαλούμενοι δικαιοσύνην. Ἐκ δὲ τῶν καφενεῶν δύο ἢ τρία ἐφημίζοντο ἐπὶ πολυτελεῖς, τὰ κατὰ τὴν πλεταίαν τῆς Πλατάνου, ὡς δίδοντα πλὴν τοῦ μόνου ποτοῦ, ὅπερ ὡς πάντα τὰ λοιπὰ ἔκαιε τὰ χεῖλη καὶ ἐπύρρινε τοὺς λάρυγγας, καὶ ποθντο καὶ γαρρῖλέν· διὰ τῶν εἰς ταῦτα συνερχομένων ὁ ἀριθμὸς ἦτο πολὺς. Καὶ ὅτε ἐκόπαζε τῶν ἀναρροφούντων χελέων ὁ πάταγος, αἱ γλῶσσαι, διασπῶσαι τοὺς

1. Ἐρανισθ. ἐκ τῆς Οἰκονομ. Ἐπιθεωρήσεως.

χαλινούς, ἐκελάδουν μεγαλαυχεῖς τ' ἀνδραγαθήματα τῶν μηδέποτε ἀνδραγαθησάντων, ἡ καὶ ἡγωνίζοντο νὰ ἐλαττώσωσι τὴν ἀξίαν τῶν ἀληθῶν ἀνδραγαθημάτων. Ἐνεκα δὲ τούτου ἡ ἔρις, ἀναρρομένη ζῶντα τὸ κατ' ἀρχάς, ἐξητμήζετο μετ' οὐ πολὺ ὥς ὁ καπνὸς τῶν καργιλέων.

Καὶ ἡ κατ' οἶκον δὲ δίδιτα μετείχε τῶν πάλας ἐξέων. Τὰ ἐπιπλά ἦσαν σοφάδες, σιλιτέδες, κουλτοόκια, ἐρ' ὦν τὴν μὲν ἡμέραν ἐκάθηντο, τὴν δὲ νύκτα κατεκλίνοντο οἱ τε οἰκοδοσπόται καὶ οἱ φιλοξενόμενοι. Ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν εὐάριθμοι ἦσαν οἱ πλουτοῦντες· οἱ πολλοὶ δὲ ἀνάκλιντρον, κλίνην, προσκαρφάλιον καὶ σκέπασμα εἶχον τὴν ἀχώριστον καπύταν μετὰ τῶν ἀχωρίστων αὐτῆς συγκατοίκων. Τινὲς δὲ ἐπλούτουν καὶ σοφὰ γεύμενοι. Καὶ βόσκημα μὲν σπανίως παρετίθετο· περὶ τιθέμενον δ' ἐνίοτε ἐκ φασήλων, ἐρεβίνθων ἢ φακῆς, κατεβρόγχιζον οἱ συνδαιτυμόνες, οὐχὶ μετακινούντες εἰς ἰδιαιτέρα τρυβλία, ἀλλ' ἐμβάπτουτες τὰ ξύλινα κοχλιάρια εἰς τὴν περιέχουσαν αὐτὰ πιθάκαν. Ἐνίοτε δὲ, διὰ τὴν ἑλλειψιν ἱκανοῦ ἀριθμοῦ κοχλιαρίων, διεπορθεύοντο τὰ υπάρχοντα ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ ἔχοντος εἰς τὰ χεῖλη τοῦ ἀπορῶντος. Αἱ δὲ καθ' ἡμᾶς καθέδραι ἦσαν σχεδὸν ἄγνωστοι καὶ μόνον ὅτε ἀποκατέστημεν ἐν Ναυπλίῳ κατεσκεύασαν τινες χάριν τῶν φραγχοφορεμένων ξύλινα σκαμνία. Ὅτε δὲ τὸ 1831 ἰθακήσιός τις πλοίαρχος, ἀρχαῖος φίλος τοῦ ἐμοῦ πατρὸς, ἐλθὼν ἐξ Ἑνετίας καὶ ἰδὼν τὴν γυμνότητα τῆς οἰκίας ἡμῶν, παρεχώρησεν αὐτῷ ἀντὶ μετρίας τιμῆς ἐξ ὑπαθίνου καθέδρας, ἡ φήμη τῆς πολυτελείας διεδόθη πολλοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν πρωτεύουσιν, καὶ φθονοῦντες συνέρρεον οἱ ἐγκριτώτεροι ἵνα θυμιάσωσιν αὐτάς.

Αἱ δὲ οἰκίαι, δεχημέναι πρὸ τῆς ἀλώσεως εἰς γυναικωνίτιδας καὶ ἀνδρωνας, ἦσαν μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εὐρύχωροι, ἀλλὰ καὶ ἐρείπια. Κατέλυσε δὲ ὁ Κυβερνήτης ἐν τινι τῶν εὐπροσπετέρων, τῇ τοῦ Ἑμμ. Ξένου, ἀνδρὸς πλουσίου καὶ φιλοπάτριδος, πολλὰ μὲν θυσιάσαντος ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος, ἀποχωρήσαντος δ' ἐπὶ τέλους εἰς Τήνον, ὅθεν μετακλήσασα ἡ Ἀντιπασχεῖα ὠνόμασε σύμβουλον τῆς Ἐπικρατείας· μικρὸν ὅμως ἐπέζησεν εἰς τὴν δικαίαν ταύτην ἀμοιβήν.¹

Παρά τοῖς Ἀραβῶν ἡ φιλοξενία ἔχει χαρὰ κτῆρα ἱερὸν. Τὸ δικαίωμα τοῦ ἀσύλου εἶνε ἀπαράβιαστον. Ξένος ἡ καὶ πολέμιος ἄμψ ἐλθὼν εἰς σκηνὴν Βεδουίνου, θεωρεῖται ἱερός. Ἀρ' οὐ ὁ Ἀραβὺ συναινέσῃ νὰ φάγῃ ἄρτον καὶ ἄλλας μετὰ τοῦ ξένου οὐδεὶς δύναται νὰ ἐπιβουλεύσῃ αὐτὸν, οὔτε αὐτὴ ἡ ἰσχὺς τοῦ Σουλτάνου δύναται ν' ἀποσπᾷ φρυγὰ ἀπὸ τινος φυλῆς, ἐκτὸς ἐὰν ἐξολοθρεύσῃ ὁλόκληρον αὐτήν.

1. Τοιοῦτο Ἀναμνήσεις ὑπὸ Ν. Ἀρχαίου.

ΤΟ ΑΙΤΑΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ ΕΠΙ ΣΑΙΚΣΠΕΙΡΟΥ

(Ἡ Σαϊκσπεῖρος ἐγεννήθη τῷ 1564 καὶ ἀπέθανε τῷ 1616 μ. Χ.)

Τὰ δημόσια θέατρα ἦσαν κακῶς ἐκ ξύλων ὠκοδομημένα καὶ ἀσυνή. Παρὶ μὲν τὴν ἐνδυμασίαν τῶν ἡθοποιῶν μεγάλη κατεβάλλετο φροντίς· ἦτο δὲ αὐτῇ μεγαλοπρεπὴς καὶ συχνάκις πολυδάπανος· ἀλλὰ τὰ τῆς σκηνογραφίας ἦσαν πενιχρότατα. Ἐπὶ παραστάσεως τραγωδιῶν μέλανα παραπτάσματα ἐκρέμαντο ἐπὶ τοῦ θεάτρου. Ἐπιγραφὴ δὲ τις ἔφερε τὸ ὄνομα τοῦ χώρου, ὅπου οἱ θεαταὶ ἔφειλον νὰ φαντασθῶσιν ὅτι παρευρίσκονται· ὥστε καὶ πλοῖα εὐκόλως παρουσιάζοντο τοιοῦτοτρόπως ἐπὶ τῆς σκηνῆς, καὶ αἱ τοπογραφίαι διὰ μιᾶς μετεβάλλοντο. Ἰκρίωμα τι ἐν μέσῳ τῆς σκηνῆς ὑπαλαμβάνετο ὡς πύργος, ἡ τεῖχος, ἡ ἐξώστης, ἡ παράθυρον. Αἱ γυναῖκες ἀπεκλείοντο ἀπὸ τῆς σκηνῆς. Παῖδες ἐξεπροσώπων τὰς γυναῖκας. Τὸ τοιοῦτον δὲ, ἐνῷ ἀρ' ἐνὸς ἀφῆρι πολλοὺς πειρασμοὺς καὶ ἐπὶ τῆς σκηνῆς καὶ ὀπισθεν αὐτῆς, ἐχρησίμευσεν ἀρ' ἐτέρου ὡς σχολαίων ἐπιτυχέστατον πρὸς μόρφωσιν ἀρίστων ἡθοποιῶν. Αἱ παρευρισκόμεναι εἰς τὰς θεατρικάς παραστάσεις Κυρίαι ἔφερον προσωπίδας.¹

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

*. Ἡ ἐκδίκησις εἶνε καρπὸς, ὡς πολλοὶ ἄλλοι καρποὶ· γλυκὺς πρὶν τὸν θρόνον, πικρὸς ἀπὸ τοῦ γυναικῆς. (Fery.)

*. «Οὐδέποτε ἐσθ' εὐτυχέστερος τῶν ἄλλων, ἐὰν δὲν κατασταθῇς κρείσσων αὐτῶν.» Τὸ λόγιον τοῦτον ἐγγράφον βαθέως ἐν τῇ μνήμῃ σου· μνήσθητι δὲ αὐτοῦ ὁσάκις περιπίπτεις ἐν ἀνάγκῃ καὶ ἐν ἐσχάτῃ ἀπορίᾳ ἐνεκεν ἰδίων ἀμαρτημάτων. Μνήσθητι αὐτοῦ, ὅταν τὰ ἐκ τῶν σφαλμάτων σου πηγάζοντα παθήματα ἀποσπῶσι δάκρυα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου, ἢ τῶν πεπραγμένων ἢ μεταμέλειαν σὲ φέρῃ εἰς ἀπόγνωσιν. Ἐνθυμήθητι αὐτοῦ, ὅταν προτιμᾷς τὸν δουλικὸν ζυγὸν ἀνοικείων παθῶν μάλλον, ἢ τὴν ἀληθῆ ἀνεξαρτησίαν σου, ὅταν ἐκλέγῃς ἀξιοκατάκριτον ἐλαφρόνοιαν, ἀντὶ τῆς φρονήσεως ἐν λόγοις καὶ ἐν ἔργοις, τοὺς δὲ ὀνειδισμοὺς ἐνόχου συνειδήσεως, ἀντὶ τοῦ αἰσθήματος τῆς ἀθωότητος, δι' ἧς ἀοικνεῖται τις εἰς τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν. (Zschokke.)

*. Σπουδαζέ τὴν ἀνατροπὴν τοῦ στόθους, ἡ τις μόνη μορφώνει τοὺς ἀληθεῖς ἄνδρας καὶ τὰς ἀνδρείας γυναῖκας, παρὰ τὴν ἀνατροπὴν τῆς κεφαλῆς, ἀπὸ τῶν ὁποίων πλάσσονται οἱ καταχρηστικῶς ὀνομαζόμενοι χρηστοί καὶ ἐράσιμοι (aimables) καὶ κομφοὶ ἀνδρικαντίσκοι. (Κοραῆς.)

1. Ἐσθ' ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Δημητρίου Βασιλά μεταφρ. τῶν τραγωδιῶν τοῦ Σαϊκσπεῖρου (Ἑρμῆος καὶ Ἰουλιέττης, Ὁθέλλου καὶ Βασιλέως Λήρ.)

*. Εἰς τῆς ὀφθαλμοῦς τῶν ἄλλων τὰ ἐλαττώματα μας εἶνε σκιαί, αἵτινες ἀξιώνουσι καὶ μεγεθύνονται καθ' ὅσον δύει ὁ ἥλιος τῆς εὐτυχίας μας. (Arsène Houssaye.)

ΥΓΙΕΙΝΗ

Περὶ τῆς διαρκείας τοῦ ὕπνου κατὰ τὰς ἡλικίας, τὸ φύλον, τὰς κρᾶσεις κ.τ.λ.

Ἡ ἀνάγκη τοῦ ὕπνου ἐστὶν ἐπὶ τοσοῦτον ἐπικρατεστέρα, ἐφ' ὅσον περισσότερον διεγείρονται τὰ αἰσθητήρια κατὰ τὴν ἐγρήγορσιν, ἐφ' ὅσον ἐπομένως αἱ ἀπώλειαι τοῦ ὀργανισμοῦ σημαντικώτεραι, αἱ δὲ πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν ἀπωλειῶν αὐτῶν ἐνέργειαι τῶν σπλάγγων ἐπισθητότεραι· ὥστε ὅτι νεώτερος εἶναι τις τοσοῦτον καὶ περισσότερον ἀνάγκη ὕπνου ἔχει. Ἀπαντες γινώσκουμεν, ὅτι τὸ ἀρτίτοκον κινεῖται μόνον καὶ θηλάζει ἐπὶ τινι μετὰ τὴν τοκετὴν χρόνον, προϊούσης δὲ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ καὶ ἐπαυξανόμενων τῶν σχέσεων τοῦ μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, ἐλαττοῦται ἡ πρὸς τὸν ὕπνον ἀνάγκη. Ὁ ἔρως καθυστερεῖ περισσότερον τοῦ ἀνδρός, οὗτος δὲ περισσότερον τοῦ γέροντος.

Ὁ Φρέιλανδερ (Friedlander) ὑπελόγησεν, ὡς ἐν τῷ ἐπομένῳ πίνακι καταρτίζεται, τὸν κατὰ τὰς διαφόρους ἡλικίας ἀπαιτούμενον χρόνον τοῦ ὕπνου, τῆς ἀσκήσεως, τῆς ἐνασχολήσεως καὶ τῆς ἀναπαύσεως.

Ἡλικία.	Ἦμερες.	Ἀσκήσις.	Ἐνασχολήσις.	Ἀνάπαυσις.
7 ἐτῶν	9-10 ὥρ.	8 ὥρ.	2 ὥρ.	4 ὥρ.
8 —	9 —	9 —	2 —	4 —
9 —	9 —	8 —	3 —	4 —
10 —	8-9 —	8 —	4 —	4 —
11 —	8 —	7 —	5 —	4 —
12 —	8 —	6 —	6 —	4 —
13 —	8 —	5 —	7 —	4 —
14 —	7 —	5 —	8 —	4 —
15 —	7 —	4 —	9 —	4 —

Ἄλλ' οἱ ἀνωτέρω ἀριθμοὶ δὲν ἐκφράζουσι τὸν γενικὸν κανόνα, καθότι οὗτος ὑπόκειται εἰς πλείστας ἐξαιρέσεις. Καὶ ἐν γένει ἀδύνατον εἶναι νὰ προσδιορισθῶσι τὰ ἀπόλυτα ὅρια τοῦ ὕπνου, παρατεινομένου ἰδίως κατὰ τὰς ἐν ἡμέρᾳ δαπανηθείσας δυνάμεις.

Ἡ παιδικὴ ἡλικία ἔχει ἀνάγκη ὕπνου μᾶλλον τῶν λοιπῶν ἡλικιῶν παρατεταμένου, καθότι ἡ κατ' αὐτὴν ταχὺς τοῦ σώματος αὐξήσις ἐκτελεῖται διὰ συνεχοῦς καὶ ἐπαισθητῆς φθορᾶς τῶν διαφόρων ὕλων τοῦ ὀργανισμοῦ, πρὸς ἀναπλήρωσιν τῆς ὁποίας τὰ σπλάγγνα διάκινεταί εἰς ἀδιάλειπτον ἐνέργειαν, ἐνεκα τοῦ ὁποίου ἔχουσι ταῦτα ἀνάγκη καὶ περισσότερας ἀναπαύσεως· ἡ δὲ στέρεσις τοῦ ὕπνου ἀποδίδει κατὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην ἐπιβλαβεστάτη.

Ἀς παρατείνωσι τὰ παιδιὰ τὸν ὕπνον τῆς

νοκτὸς ἐφ' ὅσον θέλουσιν· οὕτως διευκολύνεται ἡ ἀνάπτυξις αὐτῶν, καὶ ἀναπαύεται ὁ ἐρεθισμὸς τῶν νεύρων ὁ προδιαθέτων ταῦτα εἰς τὰ ἐγκεραικὰ νοσήματα.

Τούτων ἐνεκα πρέπει νὰ κατακλίνωμεν τὰ παιδιὰ ἐνωρίς καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν πάντοτε ὥραν, καὶ ἐξυπνα ἂν τύχωσιν. Ἐπιβλαβὲς δὲ εἶναι νὰ παρατείνωμεν εἰς αὐτὰ τὴν ἐγρήγορσιν δι' ὑπερβολικῶν παιδιῶν, καὶ μάλιστα εἰς πολυάνθρωπον αἵθουσαν. Οὐδέποτε συμφέρει ν' ἀποκοιμίζωμεν ταῦτα εἰς τὰ γόνατα ἢ τὰς ἀγκάλας, καθότι οὕτως ἐπαυξάνεται ἡ θερμοκρασία αὐτῶν, ἐνῶ δὲ τίθενται εἰς τὴν κοιτίδα των, αἰσθάνονται τότε ψυχρὸς καὶ ἐξυπνοῦσι μετὰ κραυγῶν ὡς ἐκ τῆς ἀλλαγῆς τῆς θέσεως· αἱ δὲ πλημμελεῖς θέσεις τὰς ὁποίας λαμβάνουσιν ἀποκοιμίζόμενα εἰς τὰ γόνατα ἢ τὰς ἀγκάλας, ἐνδέχεται νὰ παραβλάψωσι τὴν κκωνικὴν αὐτῶν ἀνάπτυξιν. Ἄλλως τε εἴξει τοιαῦτα δυσκόλως, μετὰ πολλῶν κόπων, καὶ μετὰ πολλὰ ἔτη πολυλῆξις ἀπομαρνηθῶνται.

Συμφέρει ἄρα γε ν' ἀποκοιμίζωμεν τὰ παιδιὰ, κινεῖν ταῦτα ἐν τῇ κοιτίδι αὐτῶν; Πολλοὶ ἀπέδωκαν εἰς τὴν κίνησιν ταύτην πλείστα ἀτοπήματα καὶ σοβαροὺς μάλιστα κινδύνους. Κατ' αὐτοὺς αἱ τῆς κοιτίδος κινήσεις κατ' οὐδὲν διαφέρουσι τῶν τῆς αἰώρας, ἡ τῶν ἐκ τοῦ σώλου τῶν πλοίων κινήσεων, ἐπιφέρουσι πολλάκις ἐμέτους, συμφορήσεις εἰς τὸν ἐγκέραλον κ.τ.λ. Ὁ Δεζεσσάρ (Desessart) παραβάλλει τὸν ὕπνον ὃν ἐπιφέρει ἡ ἐν κοιτίδι κίνησις μετὰ τῆς νάρκης ἐν ᾗ ἐμβυθίζομεν τὸ ὀνίθιον, θέτοντας τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ὑπὸ τὴν πέφυγα καὶ κινεῖντα· εἴτα σφοδρῶς αὐτὸ διὰ τῶν βραχιόνων. Ἐτεροι δὲ καὶ τὴν βλακίαν αὐτὴν ἀποδίδουσιν εἰς τὴν ἐν λόγῳ κίνησιν κ.τ.λ.

Κατὰ τὸν Φλερὺ, τὴν γνώμην τοῦ ὁποίου συμφερίζομεθα πληρόστατα, αἱ κατὰ τῆς κινήσεως ταύτης ἐγκλήσεις εἰσὶν ὅλως ἀδικαιολόγητοι. Ἡ μετρία τῆς κοιτίδος κινήσεως, λέγει οὗτος, ἐκθίεται μόνον τὰ παιδιὰ εἰς τὰς ἀπὸ τῆς κοιτίδος πτώσεις. Ἡ ἐκ τούτου ἐξίς δυσκόλως ἀπομαρνηθῆναι, οὐ ἐνεκα ἐπιβάλλεται τῇ μητρὶ ἢ τῇ τίτῃ ὀχληρὸν, τυραννικὸν καθήκον, ὥστε εἶναι πολὺ προτιμώτερον νὰ μὴ συνειθίσωμεν οὕτω τὰ παιδιὰ. Ταῦτάεισι τὰ μόνα τῆς κινήσεως ἀτοπήματα, σοβαροτέρου ἄλλου οὕτω ἀποδειχθέντος. Αἱ ἐνδεῖς μάλιστα, αἱ κινεῖσαι τὴν κοιτίδα διὰ τοῦ πιδός, συμβιβάζουσιν οὕτω τὰς ὀρεντίδας ἃς ἀπαιτεῖ τὸ τέκνον αὐτῶν, μετὰ τῆς ἐργασίας, δι' ἧς πορίζονται τὸν ἐπιστόσιον ἄρτον.

Κατὰ τινες ἡ μετρία τοῦ παιδίου κινήσεως ἐν τῇ κοιτίδι αὐτοῦ διευκολύνει τὴν πέψιν, καὶ ἐνισχύει τὰς εἰσέτι ἀσθενεῖς μυῖκας τοῦ βρέφους δυνάμεις διὰ τῶν διαφόρων κινήσεων τῶν μελῶν αὐτοῦ.

Συμφέρει δὲ νὰ συνειθίσωμεν τὰ παιδιὰ νὰ

κοιμῶνται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θορύβου· κατὰ δὲ τὸν ἡμερήσιον αὐτῶν ὕπνον, νὰ εἰσερχώμεθα καὶ ἐξερχώμεθα τοῦ κοιτῶνος αὐτῶν ἄνευ προφυλάξεως, καὶ νὰ ὁμιλῶμεν δυνατῇ τῇ φωνῇ· οὕτω, λέγει ὁ Δοννέ, τὰ παιδιὰ δὲν ἐξυπνοῦσι καὶ δὲν τρομάζουν, ὅταν τυχαία τις αἰτία προξενήσῃ θόρυβον περὶ αὐτά.

Μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν δέκα καὶ ὀκτὼ μηνῶν ἢ τῶν δύο ἐτῶν τὰ παιδιὰ κοιμῶνται καὶ τινὰς ὥρας ἐν ἡμέρᾳ, πολλὰ δὲ διατηροῦσι τὴν ἐξιν αὐτὴν καὶ πέραν τῆς ἡλικίας ταύτης. Καὶ τὰ μὲν διὰ τὴν οὐδόλως συμφέρει νὰ ἐμποδίζωμεν ἀπὸ τοῦ ἡμερησίου ὕπνου, ὁσάκις ἐκφράζουσι τὴν ἐπιθυμίαν αὐτὴν· πέραν δὲ τῆς ἡλικίας ταύτης δὲν συμφέρει νὰ κοιμῶνται τὴν ἡμέραν, καὶ μάλιστα ἐν ὥρᾳ χειμῶνος, καθότι στεροῦνται οὕτω τῶν καταλληλοτέρων ὥρων τοῦ περιπάτου καὶ τῆς ζωογόνου ἐπιρροῆς τοῦ καθαροῦ ἀέρος καὶ τοῦ ἡλίου. Τὰ διατηροῦντα τὴν ἐξιν τοῦ ἡμερησίου ὕπνου πέραν τῆς ἡλικίας ταύτης ὠχρῶσιν, ἐξασθενοῦσι, μαραίνονται, διάγουσιν ἀθλίαν νύκτα, ἀξανάμενα δὲ ὑπόκεινται εἰς ἐνοχλήσεις τὰς ὁποίας ἤθελον ἀποφύγει καταλληλότερον διατηθέντα.

Οἱ ἐνήλικες κοιμῶνται ὀλιγώτερον τῶν παιδίων, διότι ὁ ὁργανισμὸς τῶν πρώτων καταναλίσκει ὀλιγώτερον, ἢ ὁρῆς παρ' αὐτοῖς· ἐκτελεῖται βραδύτερον, ἢ δὲ ἀνακαίνισις τῶν δαπανηθεισῶν ὕλων ἐκτελεῖται νωθρότερον· διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ γέροντες κοιμῶνται ὀλιγώτερον τῶν ἐνηλίκων. Τινὲς ὅμως τούτων κοιμῶνται καὶ ἐν ὥρᾳ ἡμέρας μετὰ τὸ ἄριστον, ὁσάκις βιάσῃ τὸν στόμαχον αὐτῶν νὰ κοπιάσῃ περισσότερον τοῦ δέοντος, ὅτε τὸ σπλάγχχον αὐτὸ, πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν λειτουργιῶν του, ἀφαιρεῖ ἀπὸ τῶν λοιπῶν ὀργάνων τὰς διατηρούσας αὐτὰ ἐν ἐνεργείᾳ δυνάμεις. Τὴν ἐπιβλαβὴ ταύτην ἐξιν καταπαύομεν ἐλαττοῦντες τὸ ποσὸν τῶν τροφῶν, μετριάζοντες τὴν υπερβολικὴν χρῆσιν τοῦ οἴνου, ἢ ἀντικαθιστάντες τὰς ὁρεπτικὰς τροφὰς δι' ἑτέρων ἢ ττον θρεπτικῶν.

Αἱ γυναῖκες κοιμῶνται ἐν γένει περισσότερον τῶν ἀνδρῶν· αἷτιον δὲ τούτου δὲν εἶναι βεβαίως ὁ ἀσθενέστερος αὐτῶν ὁργανισμὸς. Δὲν ἀρνούμεθα ὅτι τὸ μυϊκὸν τῆς γυναικὸς σύστημα καὶ τινὰ μέρη τοῦ ἐγκεφάλου αὐτῆς εἰσὶν ἀσθενέστερα τῶν τοῦ ἀνδρός, ἀλλ' αὕτη δὲν ἀσχεῖ τοὺς μῦς αὐτῆς ὅσον ὁ ἀνὴρ, ὥστε ἡ ἀσθένεια αὐτῶν ἀντισταθμίζεται διὰ τοῦ μικροτέρου αὐτῶν κόπου· νομίζομεν ὅθεν, ὅτι ἡ παρὰ τῇ γυναικὶ παράτασις τοῦ ὕπνου ὀφείλεται μᾶλλον εἰς τὴν ἐξιν, τὴν κανονίζουσαν τὴν διάρκειαν καὶ τὴν ἐποχὴν τοῦ ὕπνου, ὥς τοῦτο συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς ἀνδρας, ἐξ ὧν τινὲς μὲν κοιμῶνται πολὺ, τινὲς δὲ ὀλίγον. Αἱ ἔγκυοι καὶ αἱ θηλάζουσες, καὶ μάλιστα ἀντόχως νευρικῆς κράσεως, ἔχουσι ἀνάγκην ὕπνου μᾶλλον παρατεταμένου καὶ τελειοτέρου.

Οἱ ἀδύνατοι, οἱ φιλάσθενοι, οἱ νεφελῆς κράσεως, οἱ εὐερέθιστοι καὶ ἀεικίνητοι ταχέως ἐξαντλοῦντες τὰς δυνάμεις αὐτῶν, ἔχουσι ἀνάγκην ὕπνου διαρκεστέρου· ὅσον περισσότερον χρόνον παραχωροῦσι τῷ ὕπνῳ, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ ἀναπληροῦσι τὰς ἀπωλεσθείσας αὐτῶν δυνάμεις. Ἀπ' ἐναντίας οἱ ὑγιοὶ, οἱ εὐρωστοί, οἱ λυμφαντικῆς κράσεως, οἱ ἀπαθεῖς παρὰ τοῖς ὁποίοις ὁ ἐγκέφαλος δὲν εἶναι τοσοῦτον εὐαίσθητος, καὶ ἐνεργεῖ μετρίως, δύνανται νὰ παρατείνωσι τὴν ἐγρήγορσιν ἐπ' ἀρκετὸν χρόνον ἄνευ βλάβης. Οἱ αἱματώδους κράσεως, οἱ πληρωτικοί, οἱ πολὺσαρκοί, οἱ ἔχοντες βραχὺν τὸν τράχηλον, μεγάλην τὴν κεφαλὴν καὶ πλατεῖας τὰς ὀμοπλάτας ἔχουσι μεγίστην πρὸς τὸν ὕπνον τάσιν, τὴν ὁποίαν ὅμως πρέπει νὰ καταπολεμῶσιν, ὥς προδιαθέτουσαν αὐτοὺς εἰς τὰς πρὸς τὸν ἐγκέφαλον συμφορήσεις καὶ τὰς ἀποπληξίας.

Οἱ πολυφάγοι, οἱ κρεωφάγοι, οἱ καταχρώμενοι τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, οἱ ὡς ἐκ τοῦ ἐπιτηδεύματος αὐτῶν ἀσκούντες καθ' ὑπερβολὴν τὸ μυϊκὸν αὐτῶν σύστημα, οἱ εἰς παρατεταμένας διανοητικὰς ἐργασίας ἐγκύπτοντες, οἱ ὑποκείμενοι εἰς παντοίας καταχρήσεις, ἔχουσι πάντες ἀνάγκην ὕπνου μᾶλλον παρατεταμένου. Ἀπ' ἐναντίας οἱ ὀλιγοφάγοι, οἱ ἀνεπαρκῶς τρεφόμενοι, καὶ οἱ ποιοῦμενοι συνήθως χρῆσιν φυτικῶν οὐσιῶν αἰσθάνονται ἥττον τὴν ἀνάγκην τοῦ ὕπνου.

Ὁ ὕπνος ἐπὶ διαρκέστερος κατὰ τὴν ἀνδρῶσιν ἢ ἐν ὑγείᾳ, εἶναι δὲ εὐαφρότατος καὶ διακόπτεται εὐκόλως, καὶ μόνον ὅταν οἱ ἀνδρῶν νόοντες ἀρχίσωσι νὰ ἀσπῶνται ἔχουσιν ὕπνον τέλειον καὶ διαρκῆ. Δι' αὐτοῦ ἀναλαμβάνουσιν οἱ τοιοῦτοι τὰς ὑπὸ τῆς νόσου ἐξαντληθείσας δυνάμεις αὐτῶν, καὶ βαίνουν ταχύτερον πρὸς τὴν ἐντελὴ ἱασιν, ὥστε συμφέρει νὰ μὴ διακόπτεται ὁ τοιοῦτος ὕπνος.

Ὁ ὕπνος εἶναι ὠφελιμώτατος εἰς ἀπάσας τὰς νόσους, ἀπομονώνει τὸν νοσοῦντα ἀπὸ τῶν διαφόρων φυσικῶν καὶ ἠθικῶν ἐντυπώσεων, καὶ παρέχει αὐτῷ πλεῖονα ὠφέλειαν τῶν φαρμάκων. Ἐφ' ὅσον ἀπάσας τὰς λειτουργίας, καὶ θεραπείας οὕτω τὰς διαφόρους διαταράξεις τοῦ ὁργανισμοῦ τὰς ὀφειλομένας εἰς ἐρεθιστικὴν ἢ φλογιστικὴν τινα κατάστασιν· ζωογονεῖ τὸ νευρικὸν σύστημα ὅπερ ἀντιδρᾷ μετὰ νέας ἰσχύος. Δέον ἐπομένως ν' ἀπομακρύνωμεν ἀπὸ τοῦ ἀσθενοῦς πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ διαταράξῃ τὸν ὕπνον αὐτοῦ.

Περαιόντες ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι ἡ διάρκεια τοῦ ὕπνου ἐξαρκᾶται κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῆς ἔξεως, τῆς ἡλικίας, τῆς κράσεως κ.τ.λ., καὶ ὅτι δυσκόλως δυνάμεθα νὰ προσδιορίσωμεν τὰ ἀπλότυτα τοῦ ὕπνου ὅρια, ὅστις κατὰ μέσον ὅρον δέον νὰ διαρκῇ εἰς μὲν τοὺς παῖδας καὶ τοὺς ἐφήβους 9-10 ὥρας, 6-8 εἰς τοὺς ἀνδρας καὶ 6 μόνον ὥρας εἰς τοὺς γέροντας.